

**“JAPONYA HİRİSTİYAN BİR ÜLKE OLACAK MI?”
RUS-JAPON SAVAŞI SÜRECİNİN *THE JAPAN EVANGELIST*,
KIRISUTOKYŌ SEKAI, *SHINJIN*, *RIKUGŌ ZASSHI* DERGİLERİNE
YANSIMASI (1902-1909)**

Hülya DEVECİ*

Öz

Japonya’da 1639’dan itibaren 250 yılı aşkın bir süre yasaklı olan Hıristiyanlık, 1859’da başlayan Batılı Protestan misyonerlerinin faaliyetleriyle ülkede yeniden yayılmıştır. İlk yıllarda tepkilerle ve engellerle karşılaşan misyonerler, 1889 Meiji Anayasası’nda inanç özgürlüğünün garanti altına alınmasıyla ülkede faaliyetlerini genişletmişlerdir. Onlar Meiji Dönemi’yle başlayan Japonya’nın Batı medeniyetine hızlı uyumunu takdirle karşılamış ve Japonların Hıristiyan bir ulusa dönüşmesinin imkânı üzerine tartışmışlardır. Özellikle İngiliz-Japon İttifakı (1902) ve Rus Japon Savaşı (1904-1905) sürecinde Batılı misyonerlerin yayımladığı dergilerde Japonya’nın bütünüyle Hıristiyanlığı kabul edeceğine dair beklentinin oluştuğu görülmüştür. Bunun sebebi; İngiltere gibi Protestan ve deniz aşırı ticaret yapan bir ülke ile ittifak yapması, Japonya’nın Batılı ülkelerle eş değer değer seviyede kabul edildiğinin bir göstergesiydi. Bu nedenle Japonya kendisine verilen statü gereği Hıristiyanlığı benimsemeliydi. Rus-Japon Savaşı’ndan sonra ise Japonya eliyle, Asya’nın Hıristiyanlaştırılacağına dair beklenti ortaya çıkmıştır. Ancak Rusya karşısındaki galibiyetiyle ülkede artan milliyetçilik, ülke politikalarını ulusal çıkarlar etrafında şekillendirmişti. Böyle bir ortamda *Japonya Hıristiyan bir ülke olacak mı?* sorusu gündeme gelmiştir. Misyonerler tarafından yayımlanan dergilerde Rus-Japon Savaşı sürecinde milliyetçilik ile Hıristiyanlık ilişkisi değerlendirilmiş, ülkede Hıristiyanlığın nasıl bir yol ve şekil alacağı tartışılmıştır. Hıristiyan Japonlar ise Hıristiyanlık ile Japonya arasında bağ kurarak milliyetçi görüşlerini dergilerine yansıtılmışlardır. Bu makalede 1902-1909 yılları arasında yayımlanan *The Japan Evangelist*, *Kirisutokyō Sekai* (Hıristiyanlık Dünyası), *Shinjin* (Yeni İnsan), *Rikugō Zasshi* (六合雜誌-Kozmos) dergileri incelenmiş ve Japonya’nın Hıristiyanlığa yönelimiyle ilgili görüşlerin ve tartışmaların ana hatları ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Japon Edebiyatı, Hıristiyanlık, Milliyetçilik, Rus-Japon Savaşı, Misyoner*

---

* Arş. Gör. Dr. Erciyes Üniversitesi, Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kayseri.
E-posta: hulyakarasu@erciyes.edu.tr ORCID: 0000-0002-2463-1339
(Makale Gönderim Tarihi: 18.09.2023 - Makale Kabul Tarihi: 26.12.2023)

Abstract

Will Japan Become A Christian Country? Reflection of the Russian-Japanese War Process in the Japan Evangelist, Kirisutokyō Sekai, Shinjin, Rikugō Zasshi Magazines (1902-1909)

Christianity, which was banned in Japan for more than 250 years starting from 1639, spread again in the country in 1859 with the activities of Western Protestant missionaries. Missionaries, who were met with reactions and obstacles in the first years, expanded their activities in the country with the guarantee of freedom of belief in the Meiji Constitution in 1889. They appreciated Japan's rapid adaptation to Western civilization, starting with the Meiji Period, and discussed the possibility of Japan turning into a Christian nation. Especially during the Anglo-Japanese Alliance (1902) and the Russo-Japanese War (1904-1905), it was seen that the expectation that Japan would fully accept Christianity was formed in the magazines published by Western missionaries. The reason of this; Making an alliance with a Protestant and overseas trading country like England was an indication that Japan was considered to be on an equal footing with Western countries. For this reason, Japan had to embrace Christianity in accordance with the status given to it. After the Russo-Japanese War, expectations arose that Asia would be Christianized by Japan. However, the increasing nationalism in the country after the victory against Russia shaped the country's policies around national interests. *Will Japan become a Christian country?* the question has been raised In the magazines published by missionaries, the relationship between nationalism and Christianity during the Russo-Japanese War was evaluated and the path and shape that Christianity would take in the country was discussed. Christian Japanese, on the other hand, established a connection between Christianity and Japan and reflected nationalist views in their magazines. In this article, the magazines *The Japan Evangelist*, *Kirisutokyō Sekai* (基督教世界), *Shinjin* (新人), *Rikugō Zasshi* (六合雜誌), published between 1902 and 1909, were examined and the outlines of the views and debates regarding Japan's orientation towards Christianity are revealed.

Keywords: *Japanese Literature, Christianity, Nationalism, Russo-Japanese War, Missionary*

GİRİŞ

Japonya, 29 Temmuz 1858'de ABD ile imzaladığı dostluk ve ticaret anlaşmasıyla limanlarını uluslararası ticarete açmıştır.¹ Batılı bilim, teknik ve düşüncenin ülkeye akışının hızlandırılan bu açılım Japon tarihinde dönüm noktası niteliği taşımaktadır. Bununla birlikte Japonya, Asya anakarası dışında kendisine yabancı olan bir medeniyetle yoğun etkileşim sürecine girmiştir. Fukuzawa Yukichi, *Bunmeiron no Gairyaku* (1875, Medeniyet Teorisinin Ana Hatları) eserinde bu etkileşimin ABD'nin ülkenin kapılarını açmaya zorlamasıyla hissedildiğini aktarmıştır. Ona göre Batı ile Japonya arasındaki kültürel farklılık o kadar büyüktü ki, ülkede şaşkınlığa ve karmaşaya yol açmıştı. Japonya, daha önce Konfüçyüsçülük ve Budizm gibi yabancı kültürlerin öğretileriyle etkileşime girmişti. Ancak karşılaşılan Batı medeniyeti, coğrafya ve öğretileri açısından çok farklı

¹ *Nichibei Shūkō Kōtsū Shōjyōyaku* (日米修好通商条約). 4 Temmuz 1859'da yürürlüğe giren anlaşmayla birlikte Kanagawa ve Nagasaki, 1 Ocak 1860'da Niigata, 1 Ocak 1863'te Hyōgo limanları açılacak, ABD vatandaşları bu liman kentlerde ikamet ve seyahat edebilecek. ABD tüm açık limanlarda konsolosluk açabilecek. Oturma izni verilen ABDliler, elçilik mahkemelerinde yargılanacaktı. Japonya'da alyon ticareti ve kaçakçılık yasaklanacak, inanç özgürlüğü sağlanacak, din düşmanlığı tetiklenmeyecek, Japonlar savaş gemileri satın alabilecek, savaş gemileri yapmak için ABDli bilimadam ve danışmanlarından yardım alabilecek. Bu anlaşmayla liman şehirleri yabancılara açılmış ve Hıristiyan misyonerlerin Japonya'ya ulaşması mümkün hale gelmiştir. "Disenthralled Japan" *The Japan Evangelist*, Vol. VII, No.6 (1899), s.197; Deveci 2022, s.49.

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō seikai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)

unsurlara ve tarihi sürece sahipti. Fukuzawa bu karşılaşmayı “soğuk su ile sıcak suyun karışması” şeklinde tasvir etmiştir. Bu karışma, Japonların zihniyetinde öyle bir kargaşa ortaya çıkarmıştı ki, düşüncelerini en derinlerinden alt üst etmişti.²

Japonya'nın Batı ile etkileşiminin bir ayağını ise Hıristiyanlık oluşturmaktadır. Tokugawa Dönemi'nde korku, şüphe ve nefret uyandıran ve yasaklı Hıristiyanlık,³ 1859'da ülkeye gelen Batılı misyonerler aracılığıyla yeniden ülkeye girmiştir. Özellikle ABD ve İngiltere'den gelen Protestan misyonerler, geniş çaplı faaliyetleriyle Hıristiyanlığı yaymıştır.⁴ Yokohama ve Kobe gibi liman kentlerde çalışmalarına başlayan misyonerler, ülkedeki tepki ve engellere rağmen, tercüme, eğitim, sağlık ve sosyal alanlardaki faaliyetleriyle Hıristiyanlık öğretilerini yaymışlardır. Kurdukları okullarda Hıristiyanlığın yanı sıra fen, bilim, teknik ve felsefe dersleri vererek ülkeye Batılı bilginin girişinde etkin rol oynamışlardır.

Meiji Dönemi'nin (1868-1912) ilk yıllarında Hıristiyan yasağı ile ilgili herhangi bir düzenleme yapılmamıştı. Tokugawa Dönemi'nden (1603-1867) kalan yasaklar ve cezalar devam etmekteydi ve misyonerler, faaliyetlerini yürütürken başlarına ne gelebilecekleri konusunda endişeliydiler. Misyonerlerle yakın ilişki kuran ve ya Hıristiyan olduğu tespit edilen Japonlar tutuklanıp sürgüne gönderilmekteydi.⁵ Misyonerlerin, bu karşıtlığı ve yasakları ABD hükümetine bildirmesiyle durum diplomatik bir sorun haline geldi.⁶ Onlar bu konunun ABD'yi ziyaret etmesi beklenen

² Yukichi 1875, s.4-5 <https://dl.ndl.go.jp/pid/993899/1/5> (18.07.2023)

³ Tokugawa Dönemi Hıristiyanlık Tarihi için bakınız: Takashi 2002; Nakazono 2018.

⁴ 1859'da Japonya'ya ilk gelen misyonerler John Liggins (1829-1912 /Amerikan Episcopal Kilisesi üyesi), Channing Moore Williams (1829-1910/ Amerikan Episcopal Kilisesi üyesi), James Curtis Hepburn (1815-1911/ Amerikan Presbiteryen Board üyesi), Samuel Robbins Brown (1810-1880/ Amerikan Reform Kilisesi üyesi) ve Duane B. Simmons (1837-1889/ Amerikan Reform Kilisesi üyesi)'dir. Cary, 1909, s.45-51.

⁵ Echizen Beyliği'nin güvenilir bir danışman olarak bilinen Yokoi Heishiro (Shōnan) Perry'nin 1853'te Japonya'ya ziyaretinden sonra ABD hayranı oldu. 1866'da iki yeğenini eğitim için ABD'ye gönderdi. Ayrıca Şanhay'da bulunan misyonerlerden Çince Kitabı Mukaddes'in bir kopyasını edindi. Bu kitaptan oldukça etkilendi ve bir arkadaşına, birkaç yıl içinde Hıristiyanlığın Japonya'ya geleceğini ve çok sayıda genç adamın gönlünü fethedeceğini ifade etti. Bu nedenle ülkede inanç özgürlüğünü savunarak Hıristiyanlığın yolunun açılmasını savundu. Ancak aynı yıl süikasta uğradı. Hıristiyanlığa yönelik görüşlerinden dolayı öldürüldüğüne dair söylentiler yayıldı. Cary 1909, s.68-69

³⁰ Haziran 1871 gecesi, ABCFM üyesi O.H. Gulick'in Japonca öğretmeni Ishikawa Einosuke, Kobe'de tutuklandı. Evi arandı ve Hepburn'in tercümesini yaptığını İncil'in nüshaları bulundu. Ayrıca onun eşi de tutuklandı. Çünkü eşinin misyonerlerle ve Hıristiyanlık metinleriyle olan ilişkisini yetkililere ihbar etmemişti. Bu olayı duyan ABD hükümeti, Ishikawa'nın serbest bırakılmasını talep ettiyse de reddedildi. Ishikawa 1872'de hapsedildi ve Kyoto'da öldü. Cary 1909, s.73

⁶ Misyonerler ülkedeki Hıristiyanlığa yönelik düşmanlık bitmedikçe faaliyetlerde başarılı olmayacağını düşünüyorlardı. Bu nedenle onlar ABD hükümetinden Hıristiyanlığa yönelik hoşgörünün tesis edilmesi yönünde Japonya'yı uyarmalarını istemiştir. Bakınız: ABCFM, Annual Report, Japan Mission, 1871, s.XIX ve s.78; ABCFM, Annual Report, Japan Mission, 1872, s.XII-XIII.

Iwakura Heyeti'nin⁷ Japon temsilcileriyle görüşülmesini talep etti. Nitekim bu görüşmelerin sonucunda 19 Şubat 1873'te Hıristiyanlık yasağı tabelaları kaldırıldı.⁸ Bu bir yasal düzenleme değildi, ancak Hıristiyanlığın önündeki engelleri kaldıran ilk adımdı. 1873'e kadar ülkede ABD, Kanada ve İngiltere'den 10 misyoner topluluğu⁹ 87 misyoner faaliyet göstermiştir. Bu misyonerlerin faaliyet alanı ise Yokohama (33 misyoner), Tokyo (16 misyoner), Osaka (16 misyoner), Kobe (12 misyoner), Nagazaki (8 misyoner), Aomori (2 misyoner) gibi liman şehirleriydi.¹⁰ Bu yasaklara rağmen, Meiji Hükümeti'ne çeşitli alanlarda danışmanlık yapan misyonerlerin bulunduğu bilinmektedir.¹¹

Japonya'da inanç özgürlüğü ile ilgili ilk yasal düzenleme ise 1889 Meiji Anayasası'nın 28. maddesiyle gerçekleşmiştir. Ülkede barış ve güvenliği tehdit etmediği sürece Japonların inançlarında özgürce yaşama hakları garanti altına alınmıştır. Yasal düzenlemeyi, misyonerler memnuniyetle karşılamış ve 38 milyon Japon'u Hıristiyan dünyasına dâhil etmeye imkân sunduğunu belirtmişlerdir.¹² Ancak Japonya'da ulus devlet yapılanmasının hukukî ve kurumsal bir yapıya büründüğü bu süreçte, eğitim ve sosyal alandaki reformlar Konfüçyüsçülük ve Şintoizm gibi geleneksel öğretiler çerçevesinde gerçekleştirilmekteydi. Bunun en belirgin örneği 30 Ekim 1890'da İmparatorluk Eğitim Tebliği'nin¹³ ilan edilerek bütün okullara gönderilmesi idi. Bu tebliğ,

⁷ Iwakura, 1871-1873 yılları arasında ABD, Avrupa başta olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerine seyahat eden Meiji Dönemi liderlerinden, memurlardan ve öğrencilerden oluşan 107 kişilik Japon heyettir. Heyetin amacı, Batılı ülkelerle imzalanan eşit olmayan anlaşmaların yeniden gözden geçirilmesini talep etmek ve Batılı ülkelere dair bilgiler edinmektir. Ayrıntı için bkz: June, 1961.

⁸ Cary 1909, s.82-83; Ritter 1898, s.39.

⁹ American Board, Presbyterian (ABD), Reformed Board (ABD), American Episcopal, Methodist Episcopal (ABD), Baptist Union (ABD), Woman's Union Missionary Society (ABD), Wesleyan Methodist (Canada), Church Missionary Society (England), Society for Prop. Of Gospel (England)'di. Missionry Herald 1874, Vol. 70, No. 4, (ABCFM, 1900) s.121

¹⁰ Missionry Herald 1874, Vol. 70, No. 4, (ABCFM, 1900) s.121

¹¹ Örneğin Guido F. Verbeck, 1859'da Nagasaki'ye Dutch Reformed Church misyoneri olarak gitmiştir. Verbeck, misyonerlik faaliyetlerinin yanı sıra, Nagasaki'deki Batılı Bilimleri okulunda ve diğer birçok okullarda İngilizce, politika ve bilim dersleri vermiştir. Meiji Dönemi'ndeki Ito Hirobumi, Okuma Shigenobu, Okubo Toshimichi, Soejima Taneomi gibi önemli devlet adamlarına eğitim vermiştir. Meiji Hükümeti'nin danışmanlığını yapmıştır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Homes 2014. Misyonerler de dâhil Meiji Hükümeti'ne danışmanlık yapan yabancılara *o-yatoi gaikokujin* (お雇い外国人) adı verilmektedir.

¹² Annual Report of ABCFM, Japan Mission, 1889, 92-93

¹³ 教育ニ関スル勅語 1890年10月30日. Tebliğin içeriği: “Atalarımızın Japonya'yı büyük idealleri olan ve erdemli bir ülke olsun diye kurduklarına inanyorum. (Biz) halkımızın sadakat ve atalarına saygı yolunda gönüllerini birleştirmesi ve (ülkesi için gösterdikleri) çabaları ile böyle görkemli bir sonuç ulaştık. Bunun sebebinin Japonya'nın önceden beri ileri bir ülke olmasından kaynaklandığını söylemek zorundayım. (Bugün) yine eğitimin amacının da erdemli bir ülke kurmak olduğuna inanyorum. Siz halkım, atalarımıza saygı duyun, kardeşlerinizle yardımlaşın, eşinizle iyi geçinin, arkadaşlarınıza güvenin, davranışlarınızda alçakgönüllü olun, bütün insanlara sevgi elini uzatın, eğitiminizi aksatmayın, işinize odaklanın, bilgiyi geliştirin, ahlakınızı ve yeteneklerinizi iyileştirin daha da ötesi toplumun birlikteliğine katkı sunun, anayasaya saygı duyun ve düzene uyun, olağan üstü hal durumunda bütün yüreğinizle ülkenin barışı ve güvenliği için hizmet edin ve sonsuza kadar sürecek olan imparatorluğu koruyun. Bütün bunlar sadece iyi

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” *Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shūjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)*

okullarda belirli günlerde törenlerle okutulmuş, öğrencilere ve öğretmenlere imparatorun portresinin önünde başını öne eğmesi telkin edilerek imparatorluk kurumunun kutsiyetinin ve egemenliğinin kabulü sağlanmıştı. Bu törene *keirei* (敬礼) denilmiştir. Bu tebliğe ve törene Hıristiyan Japonlar tarafından karşı çıkılmıştı. Özellikle *Uchimura Kanzō Jiken (Uchimura Kanzō Olayı)* adı verilen olayla bu karşıtlık görünür hale gelmiş ve ülkede Hıristiyan bir Japonun milliyetçiliği ve vatanseverliği ile ilgili tartışmalar başlamıştı. Ocak 1891’de Hıristiyan Uchimura Kanzō’nun (1861-1930) öğretmenlik yaptığı Tokyo’daki bir ortaokulda *keirei* töreni esnasında inancından dolayı imparatorun portresi önünde başını eğmemesi ülkede tartışmalara neden olmuştur. Uchimura, devletine ihanetle suçlanmış ve işinden kovulmuştur. Bu olaydan sonra Hıristiyan bir Japon, imparatora sadık bir vatandaşı olacak mı? Hıristiyanlar, inançlarıyla Meiji Dönemi’nin ulusal öğretilerini uzlaştırabilecekler mi? gibi sorularla tartışmalar başlamıştır. Onların devlete bakışları, *hankokkashugi* (devlet karşıtlığı) ve *mukokkashugi* (devlet anlayışı yoksunluğu) şeklinde nitelendirilmiş ve onlar inançlarından ötürü Japonya’ya ilk sıraya koymadıkları için güvenilmez oldukları düşünülmüştür.¹⁴ Hıristiyanlığın ülke politikalarıyla çeliştiğine, onun ulusal çıkarları ve değerleri göz ardı ettiğine dair görüşler ortaya konmuştur. Hıristiyanlığa ve misyonerlere yönelik eleştiriler ve memnuniyetsizlikler dile getirilmiştir.¹⁵ Ülkedeki bu tepki ve eleştirilere karşılık Hıristiyan Japonlar ve misyonerler, ülkenin modernleşme sürecine Hıristiyanlığın sağladığı katkılar üzerinden savunmalarını yapmışlardır. Hıristiyan Japonların vatanseverliklerini ve milliyetçiliklerini, misyonerlerin ise dostluklarını göstermeleri için fırsat ise Çin-Japon Savaşı (1894-1895) sürecinde ortaya çıkmıştır. Çin-Japon Savaşı, her ne kadar iki ülke arasında gerçekleşmiş olsa da Rusya’nın Asya’daki ileryesine engel olma amacını da taşıyan bir savaştı.¹⁶ Bu süreçte Protestan misyonerler ve Hıristiyan Japonlar, Japonya’ya destek vermişlerdir. Onlar, ordu ve donanmada askerler için düzenledikleri yardım faaliyetleriyle ülkede takdir toplamışlardır. Öyle ki misyonerlere yardımlarından dolayı ordu ve donanma muhafızlarından teşekkür mektupları gönderilmiştir.¹⁷

---

bir halk olarak yapmanız gereken şeyler değil, ayrıca bizim atalarımızın bugüne kadar tecrübe edip bize bıraktıkları geleneksel değerleri ortaya çıkarmanızdır. Böyle bir öğretiyi atalarımız bize miras bırakmıştır, imparator ve halk birlikte bu öğretiyi korumak zorundadır. Geçmişte de bugün de ülke içinde veya dışında değişmeyen öğretilerdir. Ben siz halkım ile birlikte bu öğretiyi kalbimde taşıyarak mükemmel Japon olmayı gönülden diliyorum.” Monbushō 1931:

¹⁴ 内村鑑三事件. İmparatorluk Eğitim Tebliği’nin yayımlanmasının ardından, tebliğin Japon toplumunda yayılması için onun nüshaları ve imparatorun portresi bütün okullara gönderilmiştir. Belirli ulusal günlerde tören eşliğinde öğrenciler ve öğretmenler bir araya gelerek bu tebliği okumuştur. Bu törende tebliğ muhafaza edildiği sandıktan hürmetle alınarak yavaşça rulosundan açılıyordu. Tebliğ okunarak, imparatorun sözlerini öğretmen ve öğrenciler başlarını öne eğerek dinliyordu. Bu törene 敬礼 *keirei* denilmektedir. Tebliğe ve imparatorun portresine en ufak bir saygısızlık ihanetle suçlanmıştır. Bakınız: **Seiichi** 1970, 291-315.

¹⁵ Abdürreşid İbrahim, Japonya’da bulunduğu sürede Batılı misyonerler ve Hıristiyanlığın yayılımına dair gözlemlerini şöyle anlatmıştır: O, Hıristiyanlığın Japonların milli ahlakına uygun olmadığını, Hıristiyanlık ülkede yayıldığı sürece milli ahlakın muhafaza edilemeyeceğini, Japonların istikballerini korumaları için misyonerlerin tehlikeli tuzaklarından uzak durmaları gerektiğini de söylemiştir. Barlak 2020, 191-192. Ayrıntılı bilgiler için bakınız: Dündar 2020; Şahin 2001.

¹⁶ Şahin 2003, s. 79, s. 88.

¹⁷ J.P. Moore, “The Work in Japan” *The Japan Evangelist*, Vol. II, No.4, 1895, s. 226

“Çin’deki savaş, Hıristiyanlara yöneltilen ülkelerini az sevdiğine dair eski suçlamaları dağıtmak için fırsat verdi. ... (onlar) hem Hıristiyan hem de gerçek bir Japon olabileceklerini kanıtladılar. Hıristiyanlık artık, eğitilmiş Japonlar tarafından ilerleme ve vatanseverlik düşmanı olarak görülüyor.”¹⁸

Bu dönemde misyonerlerin devrim niteliğinde değerlendirdiği olay, Japonya’nın 16 Temmuz 1894’te İngiltere’yle eşitsiz anlaşmaları revize etmesiydi. Görüşmeler Rusya’nın Sibiryaya demir yolu çalışmalarıyla Doğu Asya’ya ilerlemesine önlem olarak, İngiltere’nin Japonya ile yakın ilişkiler kurması ile başlamıştı. İngiltere bu yakınlaşma ile Japonya’nın Batılı ülkelerle eşit konumda olacak şekilde anlaşmaların revize edilmesine olumlu yaklaşmıştı. Nitekim Japonya-İngiltere Ticaret ve Denizcilik Anlaşması¹⁹ sonrası da diğer Batılı ülkelerle benzer anlaşmalar yapılarak Japonya Batılı ülkelerle eşit konuma getirilmiş, vergiler yeniden düzenlenmiş ve elçiliklerdeki yargılamalar kaldırılmıştır. Bunun karşılığında ise yabancıların ve misyonerlerin ülke içinde seyahati ve konaklaması serbest bırakılmıştır. Bu anlaşmalar 17 Temmuz 1899’da yürürlüğe girmiştir. Böylece misyonerler ülkenin iç bölgelerinde Hıristiyanlığı yayma fırsatı bulmuştur.²⁰

1900 itibariyle Japonya’da 502 Protestan misyoner ve 416 kilise bulunmaktaydı. Kiliselere kayıtlı Japon sayısı 43.273 olarak hesaplanmıştı.²¹ Ülkedeki toplam Hıristiyan nüfusun ise 120.963 olduğu tahmin edilmekteydi.²² 1900’da 43.847.000 olan toplam nüfus içerisindeki Hıristiyan sayısından anlaşılacağı üzere Hıristiyanlığın yayılımı sınırlıydı. Buna rağmen Japonya’nın devlet idaresindeki önemli bürokratik kadrolarda Hıristiyanların aktif bir şekilde çalıştığı görülmektedir. Örneğin; 1890’da kurulan Temsilciler Meclisi’nin ilk başkanı Nobuyuki Nakajima (1846-1899) ve 1898-1903 yılları arasında meclisin başkanlığını yapan Kataoka Kenkichi Hıristiyan idi. 1900’da mecliste 379 vekilin 14’ü Hıristiyan idi.²³ Orduda 155 Hıristiyan memur bulunmakta ve bu sayı ordunun yaklaşık yüzde üçüne tekabül etmekteydi. Amiral Tōgō Heihachirō’nun (1848-1934) denetimindeki iki önemli savaş filosunun kaptanları Serata Tasuku ve Uryū Sotokichi (1857-1937) da Hıristiyan idi.²⁴ 1900’da kabinede bir bakan, yüksek mahkemede iki yargıç, millet meclisinde iki sözcü, iki veya üç bakan yardımcısı Hıristiyandı. Üniversite ve devlet okullarında Hıristiyan öğrenci ve öğretmen bulunmaktaydı. Tokyo’da yaygın ve etkili günlük gazetelerden üçü Hıristiyanların kontrolündeydi. Ülkede önde gelen yardım kuruluşlarına Hıristiyan Japonlar liderlik ediyordu.²⁵ Japonya’nın Hıristiyanlığa yönelik bu açılımından dolayı misyonerler onu

¹⁸ Annual Report of ABCFM, Japan Mission, 1895, s. 91

¹⁹ *Nichiei Tsūshō Kōgai Jyōyaku* (日英通商陸海条約)

²⁰ Annual Report of ABCFM, Japan Mission 1899, s. 141

²¹ Cary 1909, s. 296

²² Protestants: 41, 808; Greek Catholics: 25,231; Roman Catholics: 53. Greene 1901, s. 95

²³ “Christians in Japanese Politics” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.8, (1904) s. 244

²⁴ “Christians Prominent in Japan” *Missionary Herald*, Vol.96, No.6, (ABCFM, 1900) s.222; Greene 1901, s. 95; Cary 1909, s. 330. Yukio Ozaki (1858-1954), ilk Halk Meclisi üyesidir. Uzun süre mecliste görev yapmıştır (63yıl). Nitobe Inazo (1862-1933), Asiller Meclisi’ne üye ve Milletler Cemiyeti’ne 6-7 yıl sekreterlik yapmıştır. “Some Leading Christian Statesmen in Japan” American Board Commissioners for Foreign Mission, Japan Mission Papers, UNIT 3, Reel 326, 1092.

²⁵ Greene 1901, ss. 94-96

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” *Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909) gerçek kardeş ülke*²⁶ şeklinde değerlendirmişlerdir.²⁷

Rus-Japon Savaşı sürecinde Protestan misyonerleri Japonya’yı desteklemiş, ondan Asya’da Rus tehdidinin durdurmasını ve Hıristiyanlığın yayılmasına destek vermesini ümit etmiştir. Ancak Japonya’nın Rusya karşısındaki galibiyetiyle ülkede yükselen milliyetçilik, politikaları ulusal çıkarlar etrafında şekillendirmiş ve bu durumda *Japonya Hıristiyan bir ülke olacak mı?* sorusu gündeme gelmiştir. Hıristiyan Japonların ve misyonerlerin yayımladıkları dergilerde milliyetçilik ile Hıristiyanlık ilişkisi değerlendirilmiş, ülkede Hıristiyanlığın nasıl bir yol ve şekil alacağı tartışılmıştır. 1902-1909 yılları arasında Hıristiyan dergilerine yansıyan Japonya’nın Hıristiyanlığa yönelimiyle ilgili görüşlerin ve tartışmaların ana hatları incelenirken bu makalede Japonya’da misyonerler ve Hıristiyan Japonlar tarafından yayımlanan dergiler ele alınmıştır. Bu dergiler, *The Japan Evangelist, Kirisutokyō Sekai* (Hıristiyanlık Dünyası), *Shinjin* (Yeni insan), *Rikugō Zasshi* (Kozmos) dergilerdir.²⁸ Bu dergilerin kapsamının 1902-1909 yılları arasında tutulmasının sebebi; savaşın, resmî tarihinden daha uzun süre dergilerde etkisinin görülmesidir.

1. Dergiler ve İçerikleri

The Japan Evangelist, Japonya’da Federation of Christian Missions tarafından 1893’ten itibaren çıkarılan aylık dergi olup, Japonya’da faaliyet gösteren bütün misyoner topluluklarla ilgili raporların, belge, fotoğraf ve makalelerin yayımlandığı ve dönemin koşullarını yansıtan bir kaynaktır. *Kirisutokyō Sekai*, 1883’te Tokyo’da Protestan topluluğunun yayınevi olan *Keiseisha* çatısı altında Tokyo Maishū Shinpō (Tokyo Haftalık Haberler) ismiyle ilk kez çıkmıştır. Dergiyi dönemin tanınan Hıristiyanlarından Uemura Masahisa (1858-1925) ve Kozaki Hiromichi (1856-1938), Ukita Kazutami (1860-1946) hazırlamıştır. Okuryazar Japonlara yönelik hazırlanmasına rağmen, ekonomik olarak Hıristiyan gruplar ve misyonerler tarafından desteklendiği için içeriğinde Hıristiyanlığa ve Hıristiyanlara yönelik bilgiler verilmiştir. Derginin ismi 1885’te *Kirisutokyō Shinbun* (Hıristiyanlık Gazetesi), 1894’te ismi *Tokyo Maishū Shinshi* (Tokyo Haftalık Dergisi) şeklinde değiştirilmiştir. 1903’te son olarak *Kirisutokyō Sekai* (Hıristiyanlık Dünyası) ismini almıştır. Derginin içerisinde Japonya’da Hıristiyanlık, siyaset ve toplum ile ilgili haberlere ve bilgilere yoğunlukla yer verilmiştir. Ayrıca edebiyat, sanat ve tarih başlıklarında hikâye, şiir ve tarihî konular yer almıştır.²⁹ Günümüzde yayımı devam etmektedir. *Shinjin*, dönemin önde gelen Hıristiyanlarından olan Ebina Danjō (1856-1937) tarafından yayımlanan dergidir. Ebina, Japonya’nın kapılarını uluslararası ticarete açtığı tarihten itibaren ülkede yaygınlaşan bilimsel bilginin toplumu dinden uzaklaştırdığını düşünmüştür. Ona göre bu durum Hıristiyanlığın anlaşılmasını engellemektedir. Bunun yanı sıra ülkedeki geleneksel dinler Hıristiyanlığa eleştirel bir tavır içindeydiler. Böyle bir ortamda Hıristiyanlığın anlaşılmasını sağlamak

²⁶ (true sister nation)

²⁷ Greene 1901, s. 100

²⁸ Bu dergiler, Doshisha Üniversitesi Imedegawa Kütüphanesi’nde (今出川図書館) ve Beşeri Bilimler Araştırma Merkezi’nde (人文科学研究所) bulunmaktadır.

²⁹ Yasuhiro 1996, s.211-213.

için din adamı olarak çalıştığı Hongō Kilisesi çatısı altında 1900'dan itibaren Shinjin Dergisi'ni yayımlamaya başlamıştır. Ebina, *Shinjin*'in 1900 Temmuz ayı sayısında derginin amaçlarını ve tanıtımını yapmıştır. Buna göre; derginin amacı dinî ahlak ile ilgili hakikati yaymak, siyasî tartışmalara dâhil olmadan dönemin sosyal ve ahlaki tartışmalarına ve eleştirilere yer vermek, nitelikli edebî eserlerin tanıtımını yapmak, dönemin önde gelen fikir adamlarının yazılarına yer vermektir.³⁰ *Tōkyō Kirisutokyō Seinenkai* (Tokyo Hristiyan Gençlik Topluluğu), Kozaki Hiromichi'nin başkanlığında 5 Mayıs 1880'de kurulmuştur. *Rikugō Zasshi* ise bu topluluğun 11 Ekim 1880'de çıkarmaya başladığı bir aylık dergidir. Topluluk, Uemura Masahisa (1858-1925), Ibuka Kajinosuke (1854-1940) de dâhil 20 kişiden oluşuyordu. Zamanla bu topluluk ülkedeki Hristiyanların toplandığı bir mecra haline gelmiştir. *Rikugō Zasshi* ise 1883'ten sonra *Keiseisha* çatısında altında yayımlanmaya başlamıştır. *Rikugō Zasshi*'nin editörleri, Hristiyanlığın modern medeniyetin ruhu olduğunu kabul ettiklerini, bu dergi ile Hristiyanlığı yorumlamayı ve yaymayı amaç edindiklerini belirtmişlerdir. Onlar, Japon toplumlunda dine yönelik kayıtsızlığa karşı insanları dinî açıdan bilgilendirmek ve din-bilim arasındaki yakın ilişkiyi anlatmak istemişlerdir. Dolayısıyla dergide bilim, siyaset, felsefe, dünya dinleri alanlarında çeşitli yazılara geniş yer verilmiştir.³¹

Misyonerlerin yayımladığı dergiler Hristiyanlığın yanı sıra Batı medeniyetinin temel kavramlarının ülkede yayılmasında önemli rol oynamışlardır. Misyonerlere göre medeniyetin beş unsuru vardı ve bu unsurlar Hristiyanlıkla yakından ilişkiliydi. American Board misyonerlerinden De Forest, bu konuyu detaylarıyla “Modern Civilization and Christianity” başlıklı yazısında ele almıştır. Ona göre medeniyetin ilki ve en bilinen unsuru uluslararası ticaretin serbestliğidir. Medeniyet, uluslararası ve evrensel değerleri olmaksızın gelişim ve ilerleme sağlayamazdı. Bu uluslararası etkileşimi garanti altına alan ise uluslararası hukuk (international law)'dur. De Forest, Doğulu ülkelerde yetenekli birçok devlet adamı bilgin olsa da uluslararası hukuk kavramını geliştiremediğini ifade ederek, bunun sadece evrensel bir din olan Hristiyanlıkla mümkün olacağını vurgulamıştır. Bu minvalde dergilerde evrensellik konusunun sıklıkla işlendiği görülmüştür. İkinci unsuru ise temsili hükümet sistemidir. Ona göre seçme hakkının genişlemesi, insanlara yaşadığı yerdeki kuralları belirleme ve vergi sorunlarına karar verme hakkının verilmesi medeniyetin gerekli bir parçasıdır. Halka yönetimde hak verilmesi, hak, özgürlük ve kanun gibi sözcüklerin Batı medeniyetinde ortaya çıkmıştı. Çünkü tek yüce tanrının çocukları olan insanların her birinin hakları, sorumlulukları ve ayrıcalıkları vardır, dolayısıyla her insanın görüşü değerlidir. Bu nedenle Hristiyanlığın yayıldığı yerde temsili hükümet sistemi kendiliğinden yayılacaktır. Ancak temsili hükümet, cumhuriyet özgürlük, demokrasi gibi kavramların o dönem dergilerinde çok az verilmiştir. Çünkü bu kavramlar ülkede bazı kesimler tarafından tartışılrsa da ülkedeki devlet milliyetçiliğinin etkisiyle yayılımı sınırlıydı. Japon imparatoru merkezinde kurulan devlet otoritesinin güçlendirilmeye çalışıldığı dönemde, bu kavramlar ulusal değer ve çıkarları reddetmek veya göz ardı etmek anlamına geliyordu. Medeniyetin üçüncü unsuru ise yargılamada işkencelerin,

³⁰Tanaka 1999, s.11-12.

³¹ Scheiner 1970, s.108-109; Rikugō Zasshi no Kenkyū, s.28.

“Japonya Hristiyan Bir Ülke Olacak mı?” Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)

idamın kaldırılması ve kanunlara göre hukukun uygulanmasıdır. De Forest’e göre işkence mahkemelerinin kaldırılması yine Hristiyanlığın insan hayatına verdiği önemin bir sonucuydu. Dördüncü unsur ise yaygın eğitimidir. Ona göre kız ve erkek çocuklarının toplumsal hayata ve görevlerine uyum sağlamak için en azından ilköğretime kadar eğitim zorunlu olmalıdır. De Forest, Doğulu ülkelerde eğitimin asil veya sınırlı sayıda kişilere verildiğini eleştirerek yine toplumun her kesimine yayılan eşit eğitim sisteminin Batı medeniyetinde ortaya çıktığını vurgulamıştır. Modern eğitimin en derin temellerinde İsa’nın dini olduğunu ve bu nedenle Avrupa’daki üniversitelerin Hristiyanlık üzerine kurulduğunu ifade etmiştir. Bu açıdan eğitim konusu dergilerde yer verilen konular arasındadır. De Forest’e göre modern medeniyetin beşinci unsuru kadın haklarıdır. Aile içerisinde bir eş ve anne olarak kadının konumunun iyileştirilmesini ve haklarının korunmasını savunan Batı medeniyetiydi.³² Dergilerde sıklıkla kadın ve aile konusunun da farklı açılardan incelendiği görülmüştür.³³ Misyonerler, böyle tanımladıkları Batı medeniyetine Japonya’nın hızlı uyumu karşısında şaşkınlıkları ve heyecanlarını ifade etmişlerdir. Onlara göre Japonya dünya tarihinde görülmedik bir şekilde Batılı medeniyete dönüşüm yolunda hızla ilerliyordu. *“Modern medeniyet, evrensel ve Batılı ulusların kökeni olarak tanımlanıyor. Bir Doğulu ulus olarak sadece Japonlar bu medeniyete uyum sağlamaktadır. Tarih boyunca hiçbir ülke Japonya kadar hızlı bir gelişim göstermedi. O Doğulu olana arkasını döndü ve Batılı olanı kabul etti”*³⁴ şeklinde değerlendirmeler yapılmıştır.

2. İngiltere-Japonya İttifakı (1902): Japonya, Batı Medeniyetinin Bir Parçası

Batılı medeniyete uyum yolunda büyük bir gelişim gösteren Japonya, 1902’te Rus tehditine karşı İngiltere ile ittifak yapmıştır. İngiltere-Japonya İttifakı, Doğu Asya’da Rusya’nın ilerleyişine karşı kurulmuştu. Japonya Rusya’nın Mançurya ve Kore’ye doğru ilerleyişini durdurmak için öncelikle onunla müzakere yolunu seçmişse de çözüme ulaşmayan sorunlar için Batılı ülkelerle iş birliği yolunu aramıştı. Diğer taraftan Rusya’nın Açık Kapı (*Open Door*)³⁵ ilkesine aykırı hareket etmesi, İngiltere’nin çıkarlarına zarar vermişti. İngiltere’nin Güney Afrika’daki Boer Savaşı’nın askeri ve mali yükü sebebiyle Rusya ile tek başına mücadele edebilmesi zordu. Bu nedenle öncelikle ABD, Fransa, Almanya gibi ülkelerle anlaşmaya yönelse de bu girişimleri başarısız olmuştu. Sonuç olarak Doğu Asya’da Japonya ile ittifaka yöneldi. 30 Ocak 1902’de iki ülke arasında Doğu Asya’da uygulanacak ve 5 yıl sürecek ittifak anlaşması imzalandı.³⁶ Hristiyanlara göre bu ittifak Japonya’nın Batı medeniyetinin bir parçası olduğunun bir göstergesiydi. Artık o uluslararası camiada Batılı devletlerle eşit statüde kabul edilmişti. Bu durum ise Japonlar açısından büyük bir gurur ve sevinç kaynağı olmuştur. Onlara, hızla ilerlediği Batılı medeniyete ulaşma yolundaki adımlarına devam etmesi için bir

³² J. H. DeForest, “Modern Civilization and Christianity”, s.166-172.

³³ Deveci 2022, s.191-199.

³⁴ J. H. DeForest, “Modern Civilization and Christianity” s.166-172.

³⁵ Çin ile ticaret yapan ülkeler arasında eşit ayrıcalıkların sağlanması ve Çin’in toprak ve idari bütünlüğünün korunması için 1899-1900 yıllarında ABD tarafından konulan ilkelerdir.

³⁶ Takeshi Sugawara, 2018, s.1-2

cesaret vermiştir. ³⁷

İttifak, her ne kadar İngiltere ve Japonya'nın Asya anakarası üzerindeki somut çıkarları çerçevesinde gerçekleştirilse de, dergilerde Batılı ülkelerin Uzak Doğu'da yaklaşık 40 yıldır sürdürdüğü ticari ve misyonerlik faaliyetlerinin bir sonucu olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca ittifak ile Rusya baskısı altındaki Uzak Doğu'ya barış ve adaleti geleceğine, Asya'da ticaretin gelişeceğine dair görüşler dile getirilmiştir. ³⁸ *İngiliz-Japon İttifakı* başlıklı yazıda yarım yüzyıl önce yarı medeni olan (*half-civilized*) Japonya'nın feodal düzenden modern ulus devlete, anayasal düzene ve kapitalist ekonomiye yönelerek Batı medeniyetine dâhil olma yolunda kayda değer adımlar attığı ifade edilmiştir. ³⁹ Misyonerler 40 yıl kadar kısa sürede Batılı ülkeler seviyesine ulaşan Japonya'nın Hristiyanlığın hakikatini anlayarak, milletinin dinî-ahlakî gelişiminde ileri bir yol kateteceklerini ümit etmiştir. ⁴⁰ Japonlar ise bu ittifakın Asya'daki Rus ilerlemesini durduracağına, dünyaya barış ve medeniyet getireceğine dair görüşleri paylaşmışlardır. ⁴¹ Bu ittifaka güçlü destek vermişler, buna karşı gelebilecek hiçbir gücün olmadığına dair fikirlerini açıkça dile getirmişlerdir.

“Uzak Doğu'da bu ittifaka karşı gelebilecek hiçbir güç veya güçler birliği yoktur; böyle girişim bir kaplana tükürmek gibidir.” ⁴²

Misyonerler tarafından Japonya'nın Batılı ülkelerle eşit konuma getirilmesinden dolayı onun bazı sorumlulukları üstlenmesi gerektiği yazılmıştır. Bunlar sadece askeri, siyasi veya ticari alanda değil; sosyal, ahlakî ve dinî boyutlarda da yerine getirilmesi gereken görevlerdi.

“Yeni ittifak, ahlaksızlığa, sahtekârlığa müsamaha göstermemelidir. Büyük Britanya gibi ileri bir Hristiyan ulusla ittifak halindeki bir millet, putperestliğin gelişmesine izin vermemedir... Bu ittifak Japonya'da Hristiyanlığın yayılacağı anlamına gelir.” ⁴³

Dergilerde geçen bu gibi cümlelerle Japonya'dan Hristiyanlığın ilkelerini Asya'da temsil edecek sorumluluğu üstlenmesi istenmiştir. Misyonerler Japonya'daki Şintoizm ve Budizm gibi geleneksel dinleri ve Konfüçyüsçülüğü putperestlik şeklinde değerlendirmiştir. Bu tür dinlerin Hristiyanlığın yayılmasını engellediğini raporlarında ve yazılarında dile getirmişlerdir. *“Hristiyan Âleminin önde gelen ulusu (İngiltere) ile büyük ölçüde Hristiyan kültürünün etkisindeki Japonya arasındaki ittifak, Uzak Doğu'yu Hristiyanlaştıracaktır”* ⁴⁴ cümlesiyle engellerin ortadan kaldırılarak misyonerlik faaliyetlerinin desteklenmesini arzu etmişlerdir.

3. Rus-Japon Savaşı (1904-1905): Japonya Hristiyan Bir Ülke Olacak mı?

³⁷ Ernest W. Clement, “The Anglo-Japanese Alliance” s.6-7.

³⁸ “Nichibeî Dōmei no Eikyō” (İngiliz-Japon İttifakı'nın Etkisi), *Kirisutokyō Sekai*, 28 Şubat 1902.

³⁹ Ernest W. Clement, “The Anglo-Japanese Alliance” *The Japan Evangelist* Vol. X, No.1 (1903) s.6-7.

⁴⁰ “Nihon to Kirisutokyō” (Japonya ve Hristiyanlık), *Kirisutokyō Sekai*, 16 Mart 1905.

⁴¹ “Nichibeî Dōmei no Hankyō” (İngiliz-Japon İttifakı'nın Yankısı), *Kirisutokyō Sekai*, 21 Mart 1902.

⁴² Ernest W. Clement, “The Anglo-Japanese Alliance” s.6-7.

⁴³ Ernest W. Clement, “The Anglo-Japanese Alliance” s.7.

⁴⁴ Ernest W. Clement, “The Anglo-Japanese Alliance” s.7.

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” *Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)*

Rus-Japon Savaşı'nın patlak vermesinin hemen ardından Japonya'nın hızlı bir şekilde Hıristiyan ülke olması gerektiğine dair yazılar yayımlanmıştır. Misyonerler, bunun için gereken bütün şartların ve imkânların sağlanması için bağlı bulunduğu topluluklara çağrıda bulunmuşlardır.⁴⁵ David S. Spencer'in *Japonya neden şimdi Hıristiyanlaştırılmalıdır?* başlıklı yazısına göre Rusya ile yapılan savaş Japonya'nın Asya üzerindeki etkisini arttıracak, Doğu'yu Batı uygarlığı ve Hıristiyanlık çizgisine getirecekti. Bütün bunların gerçekleşebilmesi için öncelikle Japonya'nın Hıristiyan bir ülke olması gerekmektedir.

“Tüm Uzak Doğu ve uygar dünya için Japonya'nın Hıristiyanlaştırılması, ... büyük önem taşımaktadır.”⁴⁶

Çin'de etkin ve öncü Japonlar, Japon hükümetinin çabalarını güçlü bir şekilde destekleyerek, Çin'in milyonlarını ilerleme yoluna çevirecektir. Onları Kitab-ı Mukaddes ile temasa geçirmek bir rüya değil; yakında gerçek olabilir.”⁴⁷

Misyonerler açısından Doğu Asya yoğun bir nüfusa sahipti. Bu büyük kitlenin Hıristiyanlaştırılmasında Japonya'nın önemli rol oynayabileceğine dair görüşlerini dile getirmişlerdir. George Heber Jones, *Çin, Japonya ile Kore Arasındaki Benzerlikler ve Karşıtlıklar* başlıklı yazısında öncelikle Doğu Asya'nın nüfus açısından büyüklüğüne dikkat çekmiştir.

“406 milyon nüfusuyla Çin, 50 milyon nüfusuyla Japonya ve 10 milyon nüfusıyla Kore halkı, dünya nüfusunun yaklaşık üçte birini kapsayan büyük bir toplam vermektedir. Bu gerçeği başka bir şekilde ifade etmek gerekirse: Bu dünyada gözlerini açan her üç bebekten biri sarı bir annenin yüzüne bakar ve bir putperestin evinde yürümeye başlar”⁴⁸

George'un uçsuz bucaksız şeklinde tarif ettiği Doğu Asya'daki halkların ortak noktalarını belirterek, misyonerlerin karşılaşmaları muhtemel ortamı ifade etmiştir.

“İnsanlar ırk, köken, tarih, medeniyet ve din bakımından birdir... Medeniyetlerinin temel taşı olan ataya saygı ilkesini ortak bir şekilde benimserler... Yasa ve geleneği yapılandıran, zihin ve bireysel davranışı kontrol eden yaşam felsefesi aynıdır...Bu büyük sarı ırk tek hastalığa sahiptir ve tek çare olan İsa Mesih'in sevindirici haberi ile iyileşecektir.”⁴⁹

Bu benzerliklerine rağmen tarihi süreçte Çin, Kore ve Japonya'yı birbirinden ayıran özellikler kazandığını ifade etmiştir. Bu ülkelerin yönetim sistemlerindeki farklılıkları anlatmışlardır. Buna göre Çin'de aileyi model alan ataerkil bir yönetim sistemi vardı. İmparatorun egemenlik hakkı yazılı yasalarla kontrol edilemiyordu. Diğer taraftan ülkede kardeşliğe dayanan bir eşitlik anlayışı vardı. Öyle ki sıradan bir evde doğmuş mütevazı bir Çinli, vali veya devlet bakanı olabilmekteydi. Kore ise Çin'in yönetim sistemi model alınmış olsa da yönetimde hiyerşik düzen etkindi. Japonya'nın ise son dönemlerde Batılı yönetim ve hukuk sistemini benimseyerek diğer iki ülkeden

⁴⁵ “The Conversion of Japan to Christianity”, *The Japan Evangelist*, Vol. XIV, No.8 (1907) s.270-271.

⁴⁶ David S. Spencer “Why Evangelize Japan Now?” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.4, (1904) s.122-123.

⁴⁷ David S. Spencer “Why Evangelize Japan Now?” s.122-123.

⁴⁸ George Heber Jones, “Similarity and contrast China, Japan, Korea” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.3, (1904) s.77-79.

⁴⁹ George Heber Jones, “Similarity and contrast China, Japan, Korea” s.77-79.

ayrıldığıını ifade etmiştir.⁵⁰ Bu nedenle Batı medeniyetini amaç edinen Japonya'nın, Uzak Doğu'ya Hristiyanlığı yayma konusundaki öncülüğü üzerinde durmuşlardır.

“Japonya, bugün komşularının siyasi düzenlemeleriyle tam bir tezat durumdadır. Onun hükümeti, beyaz milletler arasında geçerli olan anayasal monarşinin bir kopyasıdır. Japonlar, imparatorlukta adil bir şekilde uygulanan yasaların sağladığı barış ve güvenlikten memnunlar.”⁵¹

Japonya tarihindeki savaşlardan ve savaşçı liderlerden örnek vermiştir. Japonları ise “kılıca hayran savaşçı” şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca “Japonlar, kriz dönemlerinde milletçe hareket etmeyi severler. Korelerin aksine aralarında harika bir birliktelik vardır. Bir gün Japonya ulus olarak kendi isteği ile Hristiyanlığa adımını atacak ve onun hakikatini kabul edecek”⁵² ifadesiyle Japonların millet bilincinin ve birlikte hareket etme güdüsünün diğer Asya milletlerine göre güçlü olduğundan bahsetmiştir. Bu nedenle Japonlar, millet olarak Hristiyanlığı kabul ederek diğer ülkelere örnek olabilirlerdi.⁵³

Misyonerlerin bu beklentilerine uygun bir şekilde Meiji Hükümeti'nin önde gelen liderleri, ülkede ve Asya'da Hristiyanlığın yayılmasına yönelik hoşgörülü tavırlarını açıkça göstermiştir. Maejima Hisoka (1835-1919), Okuma Shigenobu (1838-1922), Inoue Kaoru (1836-1915) da Hristiyanlığa karşı hoşgörülerini belirtmiş ve ülkenin ihtiyacı olan ahlak eğitiminde onun öneminden bahsetmiştir.⁵⁴ 8 Nisan 1904'te Hristiyan Japon Yoichi Honda (1849-1912)⁵⁵ ordu içerisinde Hristiyan din adamları gönderme talebi üzerine dönemin Başbakanı Katsura Tarō (1848-1913)⁵⁶ ile görüşmüştür. Bu görüşmesinde Başbakan, Rusya ile yapılan savaşın din veya bir ırk savaşı olmadığından, ülkede Hristiyanların can ve mal güvenliğinin sağlanacağından bahsetmiştir.⁵⁷ O, Japonya'nın zaten Çin ile yaptığı savaşta Liastung Yarım Adası'nda Hristiyanları,

⁵⁰ George Heber Jones, “Similarity and contrast China, Japan, Korea” s.77-79.

⁵¹ George Heber Jones, “Similarity and contrast China, Japan, Korea” s.77-79.

⁵² George Heber Jones, “Similarity and contrast China, Japan, Korea” s.77-79. Ayrıca Japonların Asya halkları ile bazı ortak özelliklerinden dolayı, onları anlayacak ve Hristiyanlığı anlatacak tek millet olduğu düşünülmüştür. “Japonya'nın bu işi (Kore'nin Hristiyanlaştırması) üstlenmesinin nedeni, Koreliler ile Japonların aynı ırka ait olması ve aynı görüş ile duygulara sahip olmasındandır. Dahası ulusal özellikleri de aynıdır. Japon ulusal karakterinin temeli Konfüçyüsyanizmdir ve Kore'ninki de öyle. Bu yüzden Japonya'nın Kore'yi Hristiyanlaştırması son derece uygundur”⁵² “Count Okuma on Mission Work in Korea”, *The Japan Evangelist*, Vol. XVII, No. 10, (1910) s.392-393; *Missionary Herald*, Vol. 107, No.1 (ABCFM, 1911) s.7.

⁵³ George Heber Jones, “Similarity and contrast China, Japan, Korea” 77-79. Bu yazıda Asya'daki halkların birbirinden farklılıklarına değinmiştir. Buna göre Çinliler kadim dönemden itibaren ticaret ve üretimle uğraşan insanlardı. İmparatorluk yönetimi altındaki ve çevre bölgelerdeki ordularını ihtiyacını karşılamak için büyük bir üretim gerekiyordu bu nedenle üretime özen gösterirlerdi. Onlar emekten tasarruf eden aletlerin mucitleriydi. Üretimi teşvik eden ve ürünlerin ticareti yapan tüccar halk olarak tanımlanmıştır. Korelileri ise edebiyat şiir ile uğraşan öğrenci bir halk olarak nitelendirmiştir.

⁵⁴ David S. Spencer “Why Evangelize Japan Now?” s. 123

⁵⁵ Methodist Episcopal Church üyesi. Ayrıntılı bilgi için bakınız. <https://www.ndl.go.jp/portrait/e/datas/440/> (Erişim tarihi: 07.08.2023)

⁵⁶ <https://www.ndl.go.jp/portrait/e/datas/52/> (Erişim tarihi: 07.08.2023)

⁵⁷ “The Prime Minister and Religious Liberty” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.5 (1904) s.155-156.

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” *Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)*

kiliselere ve İngiliz ve Fransız misyonerleri tehlikelerden ve muhtemel zararlardan korumak için özen gösterdiğini ifade etmiştir.⁵⁸ Başbakan Katsura, 1904’te Tokyo’da Presbyterian misyoneri Wm. Imbrie⁵⁹’ye yaptığı “Sarı Tehlike” konulu iki saatlik röportajda yine Japonya’nın inanç özgürlüğüne vurgu yapmış ve Hıristiyanlığa yönelik hoşgörüsünü bildirmiştir. Eşi de Hıristiyan olan Katsura⁶⁰, Japonya’nın inanç özgürlüğünü anayasa ile garanti aldığını, bu nedenle savaşta Japonya’nın inanç özgürlüğünü temsil ettiğini belirtmiştir. Ona göre Japonya’da herkes inançlarını özgürce yaşamaktadır. Japonya’nın her yerinde kiliseler mevcuttur ve Hıristiyanlar inançlarına uygun olarak ibadet yapma ve dinlerini öğretme özgürlüğüne sahiptirler. Hıristiyanlığın anlatıldığı çok sayıda dergi ve gazete vardır. Hıristiyan okulları eğitim bakanlığı nezdinde diğer tüm devlet okullarıyla aynı ayrıcalıklara sahiptirler. Hıristiyanlığın yayılması, Hıristiyanlık eğitiminin sürdürülmesi ve kamu yararı için hayır işleri için Hıristiyan derneklerin ve kurumların arazi, mülk sahibi olmalarına izin verilmektedir. Ayrıca millet meclisinde, üniversitelerde, orduda, donanmada, yayım işlerinde Hıristiyanlar mevcuttur. Hatta son dönemlerde Amerikan ve İngiliz misyonerlerin ve Hıristiyan Japonların Mançurya’da askerlere manevi destek vermek üzere orduya eşlik etmesi için düzenlemeler yapılmıştır. Bütün bunlar Japonya’nın inanç özgürlüğü çizgisinde olduğunu, Hıristiyanlığa yönelik herhangi bir karşıtlığın bulunmadığını gösteriyordu. O, Japonya’nın bu sürecini, “*Hıristiyanlık tarihinde Japonya yeni bir çağın eşiğinde*” şeklinde değerlendirmiştir.⁶¹

Başbakanın ifadelerini doğrular bir şekilde Japonya’daki gelişmeler, onun Batılı Hıristiyan medeniyeti yoluna girdiğine dair kanıtlar göstermekteydi. Bunun en açık göstergesi millet meclisinde Hıristiyanların yer almasıdır.⁶² 1904’te mecliste toplamda 7 Hıristiyan üye vardı. Mecliste toplam üye sayısı 379’dur. Buna göre her 54 üye için 1 Hıristiyan düşüyordu. Ülke de toplam Hıristiyan nüfus yaklaşık 150 bindi. Bu rakamlar göz önüne alındığında Hıristiyanların ülkede etkinliği görülebilir. Misyonerlere göre ise Hıristiyanların kendilerinden aldığı eğitim sayesinde meclis kültürünü edindiklerini göstermekteydi. Bu nedenle mecliste yer almaları şaşırtıcı değildi.⁶³ Ayrıca misyonerler, Japonya’nın siyasi ve ekonomik ilerlemesinin sebebinin Hıristiyanlık ile ilişkilendirmişler, onlara göre özünde Hıristiyan bir ülke olmayan Japonya, Hıristiyanlığın idealleriyle hızlı bir şekilde kurulmaktadır. Batılı medeniyetini ortaya çıkaran ideallerin Hıristiyanlıkta bulunduğunu anlayan Japon liderler ise Hıristiyanlığa hoşgörü ile bakmaktadırlar.⁶⁴

⁵⁸ “The Prime Minister and Religious Liberty” s.155-156; “The Prime Minister and Religious Liberty” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.6, (1904) s.175-176.

⁵⁹ Presbiteryen Kilisesi üyesi.

⁶⁰ Katsura’nın ilk eşi 1890’da ölmüştür. Eşi, Tokyo’da Bancho Congregational Church kilisesine üyeydi. Onun cenaze töreni Hıristiyanlık esaslarına göre gerçekleştirilmiştir. “The Prime Minister and Religious Liberty”, s.175-176.

⁶¹ “An Interview with Count Katsura”, *Japan Weekly Mail*, May 28 (1904) s.609-610; “The Prime Minister and Religious Liberty” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.6 (1904) s.175-176.

⁶² “Christians in Japanese Politics” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.8, (1904), s.244-245.

⁶³ “Christians in Japanese Politics” s.244-245; Ayrıca bakınız: “Christians in the New House of Representatives” *The Japan Evangelist*, Vol. XV, No.6, (1908), s.209.

⁶⁴ “Christians in Japanese Politics”, s.244-245.

Misyonerler Meiji Dönemi'nin başından itibaren Japonya'nın ilerlediği modernleşme sürecini eleştirmişlerdi. Onların “*Hıristiyanlığı reddederek, modern medeniyetin ışığına dâhil olmaya çalışmak onlar için boşunaydı*” ifadeleriyle, Japonya'nın modernleşme çabasını tenkit etmişlerdi.⁶⁵ Ayrıca, Tremont Kilisesi'nin din adamı Joseph Cook'un Japonya ziyareti sırasındaki; “*Japonya, kendini rakipleri gibi sadece bilimde sanatta, sanayide değil, ayrıca ahlaki ve dini eğitim de donanımlı hale getirmediği Batılı uluslarla başarılı bir şekilde rekabet edemez. Batı'daki özgür ulusların refahının sırrı, Hıristiyanlıktır*” ifadeleri dönemin Japonya'sına dair misyonerlerin eleştirilerini yansıtmaktadır.⁶⁶ Fakat Rus-Japon Savaşı'yla ülkede içindeki savaş atmosferinin Japonları dini duygulara yönelttiğine dair gözlemler dergilere aktarılmıştır. De Forest, evrim yasası gereği bu duyguların tek tanrılı dine yöneleceği belirtmiştir.

“*Bu savaş, Japonların gönlündeki dini duyguları uyandırdı. Gelecekte bu duygunun nasıl şekil alacağını kestirmek zordur. Fakat doğanın büyük yasası, inançların uzun süreçte, batıldan ve ahlaksızlıktan ayrıldığı ve makul bir şekilde tek-üstün tanrıya yöneldiğini söyler...Japonya'nın bu kuralın dışında kalması için bir neden göremiyorum*”⁶⁷

Ayrıca Japonya'da dinin gelişiminin nasıl bir yöne evrileceğine dair tespitler yapılmıştır. Geo W. Knox'un *Japonya'da Dinin Gelişimi* başlıklı kitabı referans verilerek Japonya'da dinin evrimine dikkat çekilmiştir. Bu kitapta Knox, Japonya'da yaptığı araştırmaların sonucu aktarmıştır. Buna göre Japonya, artık modern düşünce ve yaşam biçiminin etkisi altındaydı. O yüzünü Hindistan'a veya Çin'e değil Avrupa'ya ve ABD'ye çevirmişti. O geçmişte nasıl Asya uygarlığını benimseyip dönüştüyse, yine aynı şekilde Batı uygarlığı ile aydınlanacaktı. Bu aydınlanmanın bir parçası Hıristiyanlıktı.⁶⁸ Japonya'nın bu gelişimi Hıristiyan bir ulusa dönüşmesiyle tamamlanacaktı.

Japonya'da dinin geleceği konusu *Japonya'nın Dinî Geleceği* başlıklı yazıda da ele alınmaktadır. Burada, Japonya'nın Hıristiyan ulusların çoğuna göre ahlaki ve entelektüel açıdan üstünlüğünün kesinlikle inkâr edilemeyecek bir gerçeklik olduğu belirtilmiştir. Ayrıca “*Japonya, eğer isterse, gerçekten Hıristiyan bir ulus olarak ön sırayı alma fırsatına sahip*” ifadeleriyle Hıristiyanlık konusunda Batı ülkeleri bile geride bırakabileceği düşünülmüştür.⁶⁹

Japon diplomatlar ise misyonerlerin bu beklentisine karşılık vermiş ve Japonya'nın Hıristiyanlığı karşıladığını aktarmıştır. Eki Hioki (1861-1926)⁷⁰ Boston, Massachusetts'teki bir ziyafette, Japonya'nın tarihi boyunca din ile barışık olduğunu ifade ettiği bir konuşma yapmıştır. Ona göre Japonya hiçbir zaman din çatışmasının yaşadığı, dini sebeplerden dolayı zulüm eden bir ülke olmadı. Bu noktada Japonya'nın hesap

⁶⁵ Annual Report of ABCFM, Japan Mission, 1871, s.76.

⁶⁶ Cook 1886, s.205-227.

⁶⁷ J.H. De Forest, “War and Religion” *The Japan Evangelist*, Vol. XII, No.5, (1905), s.156.

⁶⁸ “Development of Religion in Japan” *The Japan Evangelist*, Vol. XIV, No.8, (1907), s.287-288.

⁶⁹ “Japan's Religious Future” *The Japan Evangelist*, Vol. XII, No.11, (1905), s.401.

⁷⁰ Meiji ve Taishō Dönemlerinde Japonya'nın dış ilişkilerinde etkin çalışan diplomat. Mie Eyaleti'nde doğdu. 1888'de İmparatorluk Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Dışişleri Bakanlığı'nda çalıştı. 1922'den 1923'e kadar Rusya, Kore, Almanya, Şili, Çin Cumhuriyeti, İsveç, Almanya ve diğer ülkelerde görev yapmıştır.

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” *Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)*

vermesi gereken bir geçmişti yoktu. Bu nedenle Japon bilginler, Hıristiyanlığın mesajını önyargısız bir zihinle almaya, onu eleştirel ve tarafsız bir değerlendirme ile incelemeye hazırıldı.⁷¹

3.1. Japonya; Uzak Doğu’da Batılı-Hıristiyan Medeniyetinin Temsilcisi

Hıristiyan bir ülke olacağına dair beklentilerin yanı sıra, misyonerler Japonya’nın Rusya karşısında kazanacağı muhtemel zaferin uluslararası siyasetteki ve Doğu Asya’daki konumu itibariyle önemli sonuçları beraberinde getireceğine inanmıştır. *Japonya’nın Bugünü ve Yarını* başlıklı yazıda; “*kehanet etmek tehlikeli olabilir; fakat kesinlikle Rus-Japon savaşı, nihai ve geniş kapsamlı sonuçlarıyla, çok önemli bir çatışma gibi görünüyor. Rusya’yı gururlu konumundan aşağı çekecek ve Japonya’yı muhtemelen dünyanın en büyük askeri ve deniz gücü mertebesine ulaştıracaktır*”⁷² “*Japonya bugün tarih yazıyor, kendini yarına hazırlıyor. Daha yeni ve iyi bir Japonya inşa ediyor, ideallerini geliştiriyor*”⁷³ şeklinde ifadelerle yer verilmiştir. 50 yıl önce dünya ile sınırlı ilişkileri olan Japonların kendilerini “kuyudaki kurbağa” şeklinde tanımladığına ve ülkede “Japonlar için Japonya” sloganını yaygınlığa dikkat çekilmiştir. Fakat bu savaşla Japonya, uluslararası sistemde üstünlük kazanmış ve Onun “Uzak Doğu için Japonya”, “dünya için Japonya” sloganını arkasından koştugu belirtilmiştir.⁷⁴

Dergilerde Japonya’nın Batı medeniyeti ve Hıristiyanlığın gerektirdiği görevleri omuzlayacağına dair beklentinin ayrıntıları ve sebepleri üzerine yaygın bir görüş mevcuttur. *Uzak Doğu’da Japonya’nın Geleceğe Etkisi* başlıklı yazıda Okayama’da görevli misyoner J.H. Pette (American Board misyoneri), *Japonya, Modern Medeniyetin Doğulu Öncüsü’dür ve böyle kalmaya mahkûmdur*⁷⁵ ifadesiyle Japonya’yı Doğu’daki Batı Medeniyetinin temsilcisi olduğunu vurgulamıştır. Ona göre bunun sebeplerinden biri onun Doğu’ya açılan kapı olmasıdır. Japonya bir Doğulu ülke olmasına rağmen, Batı’ya doğru yönünü dönmüştür. Bu nedenle Doğu ve Batı arasındaki etkileşimi ve iletişim sağlayacak konumdadır. Diğer önemli bir nedeni ise, Japon halkının Çinlilerden farklı bir şekilde **birlik ve ulus** halinde hareket etmesidir. Japonların her an her zor koşulda birlikte hareket ettiği görülmüştür. Japonya, uzun bir tecrit döneminden sonra hızlı bir dönüşüm göstermiştir. Bunun göstergeleri olarak ise İngiliz-Japon İttifakı tarafından kanıtlandığı üzere Japonya, Batılı ülkeler tarafından tanınmış ve takdir edilmiştir. Rusya ile savaş girmesi, Batılı ülkelerde sempati uyandırmıştır. İmparator tarafından görevlendirilen dönemin Başbakanı Saionji Kinmochi (1849-1940)’e, Dış İşleri Bakanı Katō Takaaki (1860-1926)’ye ve diğer Japon liderlere İngiliz nişanı verilmiş, savaşa rağmen ekonomisini dengede tutmayı başarmış, ticaretini ve imalatını arttırmıştı. Batıdaki önde gelen yazarların Japonya yanlısı duygularından anlaşıldığı üzere Batı dünyası Japonya’nın Uzak Doğu’daki liderliğini onaylamaktadır.⁷⁶ Yazıda Japonya’nın bu liderliğinden doğan beklentileri anlamış ve sorumluluğu üstlendiği de eklenmiştir. Bu

⁷¹ “Japan Welcoming Christianity” *The Japan Evangelist*, Vol. XIII, No.8, (1906), s.267.

⁷² “Japan Today and Tomorrow” *The Japan Evangelist*, Vol. XII, No.5, (1905), s.147.

⁷³ “Japan Today and Tomorrow” s.147.

⁷⁴ “Japan Today and Tomorrow” s.147.

⁷⁵ “Japan’s Future Influence in the Far East” *The Japan Evangelist*, Vol. XIII, No.7 (1906) s.224-225.

⁷⁶ “Japan’s Future Influence in the Far East” s.224-225.

durumun basına yansıdığı da aktarılmıştır. Japon basınında "Japonya, Mançurya'nın gelişmesinde öncü bir yer almalıdır." Japonya'nın güvenliği Çin'in yenilenmesinde yatıyor" "Japonya'nın Çin'deki mevcut konumu, son kırk yıldaki azimli çabaların sonucudur" "Kore'yi geçmişin yanlış yönetiminden kurtarmak ve onu modern aydınlanma yollarına yönlendirmek Japonya'nın açık görevidir" "Japonya'nın Hindistan'a mesajı var" şeklinde ifadelere yer verilmiştir.⁷⁷

Pettee'ye göre Japonya'nın Uzak Doğu'da bu görevleri üstlenmesi, onun doğal bazı özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bunlardan ilki, Japonların değişimlere olan yatkınlığıdır. Japonların dinî, felsefî, siyasî ve ticarî dönüşümleri milli birliktelikle gerçekleştirmektedir. Diğer bir özelliği ise, Japonların seferberlik gücüdür. Japonların, hareket hızı açısından hiçbir doğulu ülkenin eline su dökemeyeceği, savaşta ve ticarete seferbelik gücünün etkinliği ifade edilmiştir. Pette, Japonların bu özelliğini "yazın pamuklu ev hasırlarına musallat olan minik bir böcek kadar canlıdır"⁷⁸ şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca Ona göre Japonlar ilerlemeci tarih anlayışına sahip millettir ve Batı medeniyetini gönüllü olarak tercih eden ilk Doğulu insanlardır.⁷⁹

Hıristiyan Japonların ise görevlerindeki farkındalığı dergilere yansımıştır. *Shinjin*'in Şubat 1902 sayısındaki *Kokuminteki Risō* (Millî İdeal) başlıklı yazıda Uzak Doğu'da iki farklı medeniyetin çarpışmasından ve Japonya'ya düşen kutsal görevden bahsedilmiştir. Buna göre Batı medeniyetinin Doğulu ülkelere yayılmasıyla ortaya çıkan kargaşa, savaş ve mücadeleler, bu iki medeniyetin birbiri ile çarpıştığını göstermektedir. Bazı tarihçiler tarafından bunun doğal bir durum olduğu söylene de bu varsayım doğru değildir. Doğu ve Batı medeniyeti arasında bir uyum gereklidir. Bu noktada Japonya'nın kutsal görevi ortaya çıkmaktadır.⁸⁰ Yine *Kirisutokyō Sekai Dergisi*'nin 18 Şubat 1904 tarihli dergisinde *Teikoku no Shimei* (İmparatorluğun Görevi) başlıklı başyazıda Japon İmparatorluğu'nun Doğu'da barışın ve medeniyetin koruyucu görevini üstlendiğini kaleme almıştır.

"Bugün ciddiyetle ele almamız gereken şey, imparatorluğumuzun misyonu değil midir? Yamato halkının Doğu'daki kutsal görevi değil midir? Japon İmparatorluğu, Doğu'da bir barış elçisi, bir medeniyet savunucusu, bir ilham kaynağı olmalı ve Japonya'nın bu savaşı, adaletin ve insanlığın zaferi olmalıdır."⁸¹

Ayrıca misyonerlerle benzer bir şekilde Hıristiyan Japonlar da Japonya'nın Doğu halklarını Hıristiyanlaştıracağına dair bir beklenti içerisindeydiler. Bu noktada Hıristiyan Japonlara düşen görevlere dikkat çekilmiştir.⁸² Hıristiyan Japonlar, Asya'yı Batılılardan daha iyi tanıdıklarını ve Hıristiyanlığı yayarak orayı Tanrı'nın Krallığını evirmeye yetkin

⁷⁷ "Japan's Future Influence in the Far East" s.225.

⁷⁸ "Japan's Future Influence in the Far East" s.226.

⁷⁹ "Japan's Future Influence in the Far East" s.227.

⁸⁰ "Kokuminteki Risō" *Shinjin*, Şubat 1902.

⁸¹ "Teikoku no Shimei" *Kirisutokyō Sekai*, 18 Şubat 1904.

⁸² "Tōyō ni taisuru Nihon Kirisutokyōto no Sekinin" (Doğu'ya Yönelik Hristiyanların Sorumluluğu), *Kirisutokyō Sekai*, 24.05.1906.

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” *Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shūjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)* olduklarını iddia etmişlerdir.⁸³

3.2. Savaş Sonu (1906-1909) ve Milliyetçiliğin Yükselişi

Rus-Japon Savaşı, Japonlar açısından kayda değer sonuçları ve etkileri olan bir deneyimdi. Japonya'nın savaştan galibiyetle çıkması ülke politikalarının ulusal ve emperyalist çıkarları etrafında şekillenmesine neden oldu. Rusya karşısındaki galibiyeti, uluslararası camiada Japonya'nın Batılı ülkelerle eşit statüde görülmesine neden oldu ve Meiji Hükümeti'ne güveni arttırdı. İç politikada ise halk arasında ulusal gücün varlığına dair inanç ortaya çıktı ve milliyetçilik güçlendi. Japonların ulusal bir seferberlikle savaşa destek verdiği görüldü. Savaş sürecinde, savaş karşıtlığı savunan gruplar olsa da ülkede yayılan devlet milliyetçiliği etkisi güçlüydü. Hıristiyan Japonlar milliyetçiliğin etkisiyle Batılı misyonerlerden bağımsız Hıristiyan teolojisi ve kilise kurmanın gerekliliğini düşünmüşlerdir.⁸⁴ Onlar, misyonerlerin öğrettikleri Hıristiyanlığın öğretilerinde ikna olmadıkları ve Japonlara özgü Hıristiyanlığın geliştirileceğini tartışmışlardır.⁸⁵

⁸³ “K. Uckichi, “Kokuminsei no Hakki” (Milliliğin Ortaya Çıkışı)” *Kirisutokyō Sekai*, 2 Mayıs 1907; Nitekim 1910'dan itibaren Meiji Hükümeti'nin yanı sıra Mitsu gibi önde gelen sanayi şirketleri desteği ile Kore başta olmak üzere Asya anakarasında Hıristiyan Japonlar misyonerlik faaliyetleri yürütmüştür. Bakınız: Ion 2003, s.80.

⁸⁴ “Nihonteki Shingaku no Kensetsu” (Japon Teolojisinin İnşası), *Kirisutokyō Sekai*, 8 Haziran 1905; “Nihon Shingaku Shisō no Dokuritsu” (Japon Teolojik Düşüncesinin Bağımsızlığı), *Kirisutokyō Sekai*, 26 Temmuz 1906; “Kumiai Kyōkai no Dokuritsu” (Kumiai Kiliselerinin Bağımsızlığı), *Kirisutokyō Sekai*, 31 Ekim 1907; Watanebe Tsunekichi, “Dokuritsu no Kansei ha Kyūmuchū no Kyūmu Nari” (Bağımsızlığın Tamamlanmasının Aciliyeti), *Kirisutokyō Sekai*, 7 Kasım 1907.

⁸⁵ Bunun en belirgin örneklerinden biri Ebina Danjyō (1856-1937)'dur. Meiji Dönemi'nde Ebina dâhil olmak üzere Japonya'daki diğer Hıristiyan Japonların çoğunluğu Batılı misyonerlerden etkilenmiş, Hıristiyanlığın teolojisi ve ibadet şekilleriyle ilgili ilk bilgileri onlardan öğrenmişlerdir. Bu süreçte Japonların Hıristiyanlıkla ilgili şüphe duydukları veya merak ettikleri konular olsa da bunlara karşı çıkacak yeterince bilgeleri yoktu. Bu nedenle misyonerlerden öğrendikleri inanç esaslarını doğrudan kabul etmişlerdir. Ancak bu durumun 1890'lardan sonra değiştiği görülmektedir. 1890'lardan sonra Japonların Hıristiyanlık ile ilgili bilgileri olgunlaşıp gelişmiş, kolaylıkla İngilizce okuyabilmiş, ABD ve Avrupa'da Hıristiyanlık ile ilgili tartışmaları takip edebilmişlerdir. Hıristiyanlıkla daha fazla bilgi sahibi olmaları onları misyonerlerden öğrendikleri klasik Hıristiyanlık öğretilerinden uzaklaştırmıştır. Hıristiyan Japonlar, kendilerini özgü Hıristiyan teolojisini ve ibadet şekillerini oluşturabileceğini iddia etmiş ve bu konu üzerine kafa yormuşlardır. Ebina'nın ise misyonerlerden bağımsız, özgün bir teoloji kurma isteğinin birkaç sebebi vardır. Bunlardan ilki misyonerlerin Kitâb-ı Mukaddes'in yanılmazlığı, bakire doğum ve mucize gibi esasları olduğu gibi öğretip inandırma çabasıydı. O, ilk başta bu esaslara karşı gelmeksizin inansa da bu esasların bilimle çeliştiğine dair konuları da merak etmiştir. ABD'deki teoloji ve din felsefesi kitaplarını okuduğunda Hıristiyan teolojisinin bilimle uyumlu hale getirilen yorumlarına rastlamıştır. Bu noktada misyonerlerden öğrendiği esaslardan ayrılarak yeni bir teoloji kurmaya yönelmiştir. Ayrıca Ebina'ya göre misyonerler Japonların dinî ve kültürel değerleri hakkında bilgisizlerdi. O, misyonerlerin “Hıristiyanlığın tek üstün din olduğu”, “beyaz ırkın üstünlüğü”, “Hıristiyanların tanrının seçilmiş kullarından sayıldığı”, “Doğu halkının barbar olduğu”, “Hıristiyan ülkelerin aydın ülkeler olduğu” ve “Hıristiyanlık dışındaki dinlere inanan ülkelerin barbar olduğu” iddialarıyla hem fikir değildi. Ona göre Japonya, bilimsel açıdan

Misyonerler ise bu milliyetçi yönelimle Japonya'nın gerçekten Hıristiyan bir ülke olup olmayacağı ile ilgili görüşlerini dile getirmişlerdir. William Eliott Griffis'in Will Japan Become a Christian Nation? (Japonya Hıristiyan bir Ülke Olacak mı?) başlıklı yazısında "Japonlar Hıristiyanlığı benimseyecek mi sorusuyla hiç ilgilenmiyoruz" ifadesiyle bu duruma dikkat çekmiştir.⁸⁶

"Japonlar özünde o kadar vatansever ki, ulusal ruhu kıskırtacak veya devlete karşı görevlerini yerine getirmelerine müdahale edecek herhangi bir öğretiyi doğal olarak gözden düşecektir. Bu nedenle, zeki bir Japon'un bu konuya Hıristiyan bakış açısından nasıl bakacağını gözlemlemek büyük ilgi görüyor."⁸⁷

Hıristiyan Japonlar bu süreçte milli görüşlerini dergilere yansıtmışlardır. Jinzō Naruse (1858-1919)'in kaleme aldığı *Wagakuni no Bunmei to Kirisutokyō* (Bizim Medeniyetimiz ve Hıristiyanlık) başlıklı yazısında Japonya'nın millî birliğini ve millî niteliklerini korumasına özellikle dikkat çekmiştir. Ona göre her milletin kendine özgü bir tarihi ve özellikleri vardır. Bunlar terkedilip sadece yabancıların düşüncelerinin peşine düşüldüğünde milletler özgünlüğünü yitirirler. Böyle milletler bir medeniyete sahip olamazlar ve millî birliğini ve devletini yitirir. Diğer taraftan Jinzō Naruse ülkedeki muhafazakâr tutumları da eleştirmiş ve dünyaya sırtını dönen sadece kendine özgü gelenek içinde yaşayanların gelişemeyeceğini ve güçlenemeyeceğini ifade etmiştir.

---

belki geriye, ancak Şintoizm, Budizm ve Konfüçyanizmin varlığı Japonya'nın kültürel ve düşünce açıdan zenginliğini gösteriyordu. Ebina, misyonerlerin Hıristiyanlık dışındaki bütün dinleri batıl inanç ve bu batıl inançlar üzerine kurulmuş ahlak ve düşünceleri barbar şeklindeki nitelendirmelerine katılmamıştır. Özellikle misyonerlerin Hıristiyanlığı tanıma imkânı bile bulunmayan Japon atalarının cehenneme gideceğine dair görüşlerini paylaşmamıştır. Ebina göre Hıristiyanlık evrensel dindir. Ancak o yayıldığı bölgelerdeki dini, kültürel ve millî unsurlarıyla birleşip çeşitli özellikler kazanmaktadır. Bu nedenle dünyada tek tür bir Hıristiyanlık mevcut değildir. Japonya'nın millî değerleri Şintoizm, Budizm ve Konfüçyanizm üzerine kurulmuştur. Dolayısıyla bu değerler üzerine Hıristiyanlığı yeniden şekillendirmek gerekmektedir. Eğer Hıristiyanlıkta tanrı yerleri, gökleri ve bütün varlığı yarattıysa, bu yaradılışın içinde Japonya ve Japonya'nın tarihi de vardır. Bu nedenle Japonya'nın geçmişinde ve kadim dinlerinde de hakikatin izleri vardır. Batı'daki Hıristiyanlığı doğrudan benimsemek yerine Japon tarihi ve millî değerlerinde hakikati aramak ve gelişmek gerekmektedir. Burası Ebina'nın Japon Hıristiyanlığı (Nihonteki Kirisutokyō 日本的キリスト教) söyleminin çıktığı yerdir. Bu çerçevede Şintoizm'i değerlendiren Ebina, Şintoizm'in *Yaoyorozu no kami* adı verilen çok tanrıların üstünde yer alan *Ama no Minakanushi no Mikoto* adlı tek tanrıya dikkat çekmiştir. Bu tek tanrının adı, "evrenin (göklerin) egemenliğini elinde tutan" anlamına gelmektedir. Ebina'ya göre Hıristiyan ülkelerin geçmişinde çok tanrılı dinler vardı. Hıristiyanlar ise tek tanrılı dini Yahudilerden öğrenmişlerdir. Burada Ebina, Yehova ile *Ama no Minakanushi no Mikoto* arasında benzerlik kurarak Şintoizm ve Hıristiyanlık arasında bir sentez kurmak istemiştir. Ebina göre Hıristiyanlığı Japonya'da yaymak için eski dinlerin hepsinin kökünden yok edilmesine gerek yoktur. Japonların millî karakterini inşa eden dinlerin içinde barınan Hıristiyanlığın hakikatlerinin ortaya çıkarılıp geliştirilerek ülkede Hıristiyanlık yayılabilir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Sekioka 2001, s.4-8; Deveci 2022, s.146-149.

⁸⁶ William Eliott Griffis, Will Japan Become a Christian Nation? *The Japan Evangelist*, Vol. XIII, No.1 (1906), s.23-24.

⁸⁷ Christianity and Patriotism, *The Japan Evangelist*, Vol. XV, No.2, (1906), s.70-71.

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, *kirisutokyō seikai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)*

Bunun için yabancı unsurların, Japonya'nın millî değerleri kapsamında özümsemesini (*doka* 同化) vurgulamıştır. Ona göre, Japonya, bu özümsemeyi gerçekleştirecek kadar güçlü millî düşüncelere sahiptir.⁸⁸ Bu özümseme için Hıristiyanlığın millî birliğe, çıkarlara ve değerlere katkısı çerçevesinde benimsenmesi gerektiğini düşünmüştür.

Aizan Yamaji (1864-1917)⁸⁹ ise *Kokutai to Kirisutokyō* (Millî Birlik ve Hıristiyanlık) başlıklı yazısında Hıristiyanlığın ülkeye sağlayacağı katkıları anlatmıştır. Buna göre Japonya tarihi süreçte birçok yabancı dinin ve kültürün etkisinde kalmıştır. Bu yabancı dinler ve kültürler, Japonların alışkanlıklarından farklı olsa da onlar millî değerleri içerisinde özümsebilmiş ve uyum sağlayabilmişlerdir. Örneğin, bir dönem Japonya'nın millî birliğine Şintoizm destek vermiş, etkisini yitirdiğinde ise Budizm'den yararlanılmıştır. Yine Konfüçyanizm de millî birliğe katkı sunar şekilde ülkenin kültürüyle uyumlu bir hale getirilmiştir. Ülke uluslararası ticarete açıldığında Hıristiyanlığa yönelik katı bir tutum vardı. Buna rağmen Rus-Japon Savaşı dönemde ülke politikalarında Hıristiyanlığa karşı hoşgörü sergilenmesi, millî birlik çerçevesinde Hıristiyanlığın özümsemediğini göstermektedir. Dolayısıyla millî birlik (*kokutai*) ülkenin hayatıdır. Ancak sadece millî birliğe odaklanıp, ona katkı sunan ve onu destekleyen unsurlar görmezden gelinirse bu ülkeye zarar verir. Japonya tarihi süreçte Şintoizm, Budizm'den nasıl yararlandıysa Hıristiyanlıktan da yararlanmalıdır.⁹⁰ “Bu sanki vücudun geliştikçe kıyafetlerin git gide kısılması gibidir. Bu tuhaf bir durum değildir, Japonya; Şintoizm, Budizm ve Hıristiyanlık ile adım adım büyüyor ve büyüdükçe kıyafetlerini değiştirmesi de doğaldır”⁹¹ ifadesiyle Japonya'nın Hıristiyanlığı benimsemesinin evrimsel doğal sürecini anlatmaktadır.

Shōrai Nihon no Shūkyō (Gelecekte Japonya'nın Dini) başlıklı başyazıda Hıristiyan Japonlar olarak ulusal içgüdülerini takip ettiklerini ve Japonlaştırılmış bir Hıristiyanlığın ülkede yayılacağı ifade edilmiştir. Japonya'nın anayasasında inanç özgürlüğünün garanti altına alınmasının yeni bir şey olmadığı uzun tarihi boyunca bütün dinlere karşı hoşgörü olduğu bahsedilmiştir. Japon geleneğinde, var olan inancı yok etmek yerine, millî değerlere katkı sağlayan yönlerinin benimseneceğini ve bu şekile bürünen Japon Hıristiyanlığının diğer Hıristiyanlık biçimlerinden farklı olacağı ifade edilmiştir. Gelecekte Japon Hıristiyanlığı hâkim din olacaktır. Çünkü Japon modernleşmesine destek verecek tek yolun bu olduğu düşünülmüştür.⁹² Bu yazılarda görüleceği üzere Hıristiyanlık, nihai amaç olmaktan çok, millî değerlere katkı sunan bir araç konumunda değerlendirilmiştir.

Sekaiteki Seishin no Kosui (Küresel Düşünce Rüzgârı) başlıklı başyazıda Hıristiyanlığın evrensel niteliklerinin göz ardı edilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Buna

⁸⁸ Jinzō Naruse, Wagakuni no Bunmei to Kirisutokyō, *Shinjin*, Ekim 1909.

⁸⁹ Tokugawa Yönetimi'nde astronom olarak çalışan ailede doğmuştur. Meiji Restorasyonu'ndan sonra ailesi konumunu ve işini kaybetmiştir. Meiji Hükümeti'ne karşı çıkmış ve millet haklarını savunan görüşleri benimsemiştir. Kanada Metodist Misyonerleriyle yakın ilişki kurmuş ve Batı medeniyetine dair bilgilerini derinleştirmiştir. 1886'da Hıristiyan olmuştur. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Squires 2001, s.139-171.

⁹⁰ Aizan Yamaji, “Kokutai to Kirisutokyō”, *Rikugō Zasshi*, Ekim 1907.

⁹¹ Aizan Yamaji, “Kokutai to Kirisutokyō”.

⁹² “Shōrai Nihon no Shūkyō” (Gelecekte Japonya'nın Dini), *Kirisutokyō Sekai*, 16 Mayıs 1907.

göre Batılı ülkelerin önderliğinde yürütülen küresel hareketlilik bütün hızıyla dünyayı sarmış ve bunun karşısında duranların neredeyse hayatta kalamayacağı bir hale gelmiştir. Bununla birlikte evrensel düşünceler de yayılmıştı. Hatta güçlü ülkeler bu evrenselliği yaymak için azimle çalışmaktadır. Japonya, siyaset, ekonomik, sosyal alanda bu evrensel görüş ve küresel hareketliliği iyice anlamalıydı. Dünyada yayılan küresel akımın nasıl yükseldiği anlaşılmalı ve evrensel nitelikler taşıyan bir din ülkede yayılmalıydı. Bu noktada Japonya’da mevcut geleneksel dinler, bu evrensel görüşü sunmadığı gerekçesiyle eleştirilmiştir.⁹³ Bu nedenle Asya’da Japonya’nın ilerlemesi için bütün insanlığa hitap eden evrensel bir din olan Hıristiyanlığın öğretilerinin rehber edinilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Nitekim burada milli görüşün yansımaları gözlemlenmektedir. Japonya’nın Asya’da ilerleyişi için Hıristiyanlığın bir araç olarak kullanılabileceğine dair pragmatist görüşler mevcuttur.

Dergilerde Hıristiyanlık ve milliyetçilik ilişkisinin yer aldığı diğer bir yazı ise Haraguchi Takejirō’nun *Shisō-jyō no Shinundō to Nihon no Kokkashugi* (Yeni İdeolojik Hareketler ve Devlet Milliyetçiliği) başlıklı yazıdır. Yazısındaki “*Japonlar, Japonya topraklarında yaşamak için doğarlar*”⁹⁴ ifadesiyle, Japonların 2000 yıl boyunca atalarının kurduğu medeniyetin kuşatılmadığını ifade etmiştir. Japonların yabancılar tarafından öldürülmekten ve kuşatılmaktan hoşlanmadığını belirtmiştir. Bu bağlamda, dönemin uluslararası rekabet ortamında milliyetçilik ideolojisini Japonların benimsemesi gerekliydi.⁹⁵ Hıristiyanlığın evrensel öğretilerinin, ulusal çıkarlara zarar vermesi nedeniyle ülkede milli değerler etrafında birlik oluşturulması gerektiğini düşünmüştür.

Sakunoshin Motoda ise *Japon Hıristiyanlığının Geleceği* başlıklı yazısında *Japonların Hıristiyanlığı benimsemesi mümkün mü? Benimsemediği takdirde Hıristiyanlık nasıl bir şekil alacak? Benimsememesi mümkün değilse Japon halkının dine yönelik kayıtsızlığı devam edecek mi?* sorularıyla ülkedeki görüş farklılıklarını gündeme getirmiştir. Buna göre bazıları; Japonların dinî konulara kayıtsız olmaları sebebiyle gelecekte Hıristiyanlık veya diğer dinlerin hiçbir şekilde Japonların zihinleri yönlendiremeyeceğini düşünmekteydi. Bazıları Japonların Şintoizm, Konfüçyanizm ve Hıristiyanlığın ortak temel bazı ilkelerini keşfedeceğini ve kendilerine özgü bir din yaratabileceğini öngörmekteydi. Diğerleri ise Bushidō ilkelerinin Japonya’nın bütün dini ve ahlaki ihtiyaçlarını karşıladığı için başka dinlere gerek olmadığını savunmaktaydı.⁹⁶ Bu görüş farklılıkları arasında Motoda, Japonların kadim dönemden itibaren dine ilgili olduğunu düşünmekteydi. Ona göre bunun en açık göstergesi, Budizm’in uzun yıllar Japonların dini duygularını yönlendirmede başarılı olmasıydı. Ülkedeki sayısız Budist tapınakları, bunun göstergesiydi. Meiji Dönemi’nden itibaren modernleşme ve bilimsel bilgilerdeki gelişmeler, Japonların dini duygularını köreltmemiştir. Sadece geleneksel dinler artık Japonların dini manada ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde değildi. Bu nedenle

⁹³ “Sekaiteki Seishin no Kosui” *Shinjin*, Gogatsu, 1909.

⁹⁴ Haraguchi Takejirō, “Shisō-jyō no Shinundō to Nihon no Kokkashugi”, *Shinjin*, Ekim 1909.

⁹⁵ Haraguchi Takejirō, “Shisō-jyō no Shinundō to Nihon no Kokkashugi”.

⁹⁶ Sakunoshin Motoda, “Future Prospect of Japanese Christianity” *The Japan Evangelist*, Vol. XVI, No.4, (Nisan 1909) s.130.

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)

Hıristiyanlık modernleşme sürecine uyum sağlamaktaydı.⁹⁷ Bu nedenle Japonya, Hıristiyanlığı benimsemeyen modernleşme sürecini tamamlayamayacaktı. Öylese Japonya’da yayılacak Hıristiyanlık nasıl bir yapıya bürünecekti?

Motoda’ya göre Japonlar görgü kurallarına ve törenlere düşküdü. Kadim dönemden beri törenler sosyal hayatın merkezinde yer almıştı. İmparatorluk kurumundan toplumun en alt katmanına kadar bütün herkes belirli yaşam kurallarına bağlı hareket ederlerdi. Bunu herkes gözetmek zorundaydı. Bu törenler öyle bir hal alırdı ki, tören bir araç olmaktan çıkarak bir amaç haline alırdı. Söz gelimi herhangi bir şeyi kutlamak veya anmak için yapılan tören, amacı unutulmuş sadece tören icrası önemli hale gelmekteydi. Gelecekte Hıristiyanlığın nasıl şekil alacağını buradan kestirilebilirdi. Japonlar Hıristiyanlığın törensel yanını benimseyeceklerdir.⁹⁸ Hıristiyan olmayan Japonlar arasında bile kiliselerde Hıristiyan usulü gerçekleştirilen evlilik törenleri yaygınlaşma eğilimi gösterebilirdi. O, Hıristiyanların dini öğretileri çerçevesinde icra ettikleri törenlerin Japonlar tarafından iyi bir şekilde kavranacağını ve toplumda yansyacağını ummuştur. Motoda’nın bu ifadeleri Japonya’daki Hıristiyanlığın benimseme biçimi ortaya koymaktadır:

“Japonya’da insanların zihniyeti, felsefik olmadan çok doğal olarak dindar, eleştirel olmaktan çok yapıcı, nazariden çok pratiktir. Japonların kendileri aksini düşünseler de... onların mistik, içgüdüsel tüm işlerinde ve sözlerinde pratik amaçlar güttüğü inkâr edilemez. Bu nedenle, geleceğin Japonya’sında çok sayıda gerçekten dindar insanın, ancak az sayıda ilahiyatçının ortaya çıkacağından ve Japon Hıristiyanlığının toplumun refahına ve düzenini iyileştirmeye yönelik tüm girişimlerinde büyük bir başarı elde edeceğinden tereddüt etmiyoruz. Ancak teolojik doktrininde gelişmesinde Almanların ve diğer bazı Avrupa uluslarının çok gerisinde kalacaktır.”...”Tek kelimeyle Japonya, Hıristiyanlığın fikirlerini ve ilkelerini insan refahına yardımcı olan tüm yönlerini benimseyecektir;...(ancak) Teolojik teoriler ve formüller karmaşasına gömülmeyecekler.”⁹⁹

Motoda’nın bu yazısında Japonların Hıristiyanlığı benimsemesinin hakikat arayışı ve bunun teolojik unsurlarından ziyade pratik yararı ve törensel taraflarının benimseyeceğini ifade edilmiştir. Nitekim diğer yazılarda görüleceği üzere Hıristiyanlığın, Japonların milli birliği, milli çıkarları ve değerleri çerçevesinde değer ve önem göreceği konusu belirtilmiştir.

4. Hıristiyanlığın Önündeki Engeller: Dine Yönelik Kayıtsızlık, Sosyal Sistemin Katılığı

Dergilerde Hıristiyanlığı kabul edeceğine dair bir beklenti gelişmişse de sahada çalışan misyoner tarafından Japonya’da Hıristiyanlığın kabulüne engel olan durumlara dikkat çekilmiştir. Japonya’ya ulaştıkları ilk günden itibaren Hıristiyanlığın yayılımına engel durumlar misyonerlerin temel konularından biri olmuştur. Örneğin 1883 Osaka Protestan Misyonerleri Konferansı’nda bu durum ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Buna göre Japonların, Hıristiyanlığın mucize, tek tanrı, günah ve kurtuluş kavramlarını anlamaları

⁹⁷ Sakunoshin Motoda, “Future Prospect of Japanese Christianity” s.130-131.

⁹⁸ Sakunoshin Motoda, “Future Prospect of Japanese Christianity” s.132-133.

⁹⁹ Sakunoshin Motoda, “Future Prospect of Japanese Christianity” s.134.

çok zordu. Ayrıca Hıristiyanlık, insanlar arasındaki eşitliği telkin ederek ülkede yaygın olan atalar tapınımı göz ardı ediyor, Japon imparatorlarına yönelik saygı ve sadakati ve vatanseverliği ortadan kaldırıyordu. Bu nedenle Japonlar ise Hıristiyanlığa inandıktan sonra toplumda suçlamalara maruz kalacağından dolayı endişe duyuyordu. Böyle bir ortamda Japonlar tarafından Hıristiyanlığın kabul edilmesi güç görünüyordu. Japonların Şintoizm, Konfüçyanizm ve Budizm gibi geleneksel din ve öğretilerinin de Hıristiyanlığın yayılmasına engel olmaktaydı. Misyonerlere göre Hıristiyanlığın yayılmasına engel teşkil eden diğer bir durum ise ateizm ve agnostik düşüncüyü aşıl原因 kitapların ülkede yaygınlaşmasıdır. Herbert Sepencer başta olmak üzere John Stuart Mill ve Henry Thomas Buckle gibi Batılı düşünürlerin kitapları örnek verilmiştir. Meiji Dönemi'ndeki modernleşme çalışmaları Japonları teknik ve bilimsel meselelere yöneltmiş ve bu sebeple Japonlar dini konulara ilgisiz kalmıştır. Bu durum Hıristiyanlığa ilgiyi azaltmıştır. Bunun yanı sıra ülkedeki önemli düşünür ve kanaat önderlerinin Hıristiyanlık karşıtlığını içeren kitapları ve bildirimleri de Japonlar üzerinde etkili olmuştur. Özellikle Fukuzawa Yukichi'nın Hıristiyanlığa yönelik kararlı karşıtlığı Japonların yönelimini etkilemekteydi. Ayrıca Japonya'daki muhafazakârlık, Hıristiyanlığı yayılmasına engeldi. Buldukları yaşam şeklini değiştirmeyen ve konumlarını korumak isteyen Japonlar Hıristiyanlığı kabul etmemekteydi. Şüphecilğin ve Batılı misyonerlerin yanlış tutum ve davranışlarının Hıristiyanlığı yayılmasına engel olmaktaydı.¹⁰⁰ 1909'da dergilerde bu konu yeniden tartışılmıştır. Nagoya'da görev yapan. R.E. McAlpine'in¹⁰¹ *Japonya'da Mevcut Dinî Düşüncenin İncil'in Kabulüne Getirdiği Engeller* başlıklı yazısında Japonya'da mevcut dine yaklaşımın Hıristiyanlığın kabulüne engel olduğuna dikkat çekmiştir. Japonların dini yaşama ve düşünceye veya dini herhangi bir şeye yönelik kayıtsızlığının Hıristiyanlığın önündeki büyük bir engel olduğunu vurgulamıştır. Ona göre Japonlar herhangi dine mensup olsalar da dinlerin iddialarına yönelik ciddiyetle kafa yormuyorlardı. Onlar, bütün dinleri hurafe şeklinde nitelendiriyorlar, dine küçümseme ile bakıyorlar ve aydınlanmış bir insan için dini gerekli görmüyorlardı. Onlara göre; insanları erdemli hale getirmek için tek başına ahlak eğitiminin yeterliydi.¹⁰²

Aralık 1909'da ise J.G. Dunlop, *Japonya'daki Sosyal Koşulların İncil'in Kabulüne Getirdiği Engeller* başlıklı yazısında Japonya'da Hıristiyanlığın kabulüne engel olan sosyal koşulları anlatmıştır. Ona göre Japonya'da sosyal sistem öyle sıkı bir şekilde örülmüştü ki buradan içeri sızmak imkânsızdı. Feodal dönem Japonya'sında yasalar ve gelenekler sıkıydı. Halkın (*Heimin- 平民*) meskeninin büyüklüğü, biçimi, maliyeti; yemeklerin sayısı, kalitesi ile ilgili her detay yasalarla belirlenmişti. Öyle ki halkın ayakkabısının kalitesi, kadınların saç tokasının ve çocuğun oyuncuğunun fiyatına kadar her şey kusursuz bir titizlikle ve ayrıntılı bir şekilde belirlenmişti. Bunun sonucunda toplumda insanların tüm zihinsel ve ahlaki özgünlükleri bastırılmış, tek ve değişmez insan tipi ortaya çıkmıştı. Bunlar feodal dönemin özellikleri olmasına rağmen, Japonlar bu

¹⁰⁰ Deveci 2021, s.104-134.

¹⁰¹ Presbyterian Mission (ABD) üyesi.

¹⁰² R. E. Mcalpine, "The Hindrances which Religious Thought in Japan Present to the Acceptance of the Gospel" *The Japan Evangelist*, Vol. XVI, No.11 (1909) s.424.

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)

alışkanlıklarından tamamen kurtulmuş değildi.¹⁰³ O, “toplumsal hareketin ve davranışların bu kadar sabitlendiği bir toplumda ne beklenebilir?” ifadesiyle umutsuzluğunu dile getirmiştir. Ona göre tarihte hiçbir zaman ve hiçbir yerde insanların şahsiyeti hiç bu kadar zaptedilmemiş ve kırılmamıştı. Böyle bir ulustan nasıl bir değişim beklenebilirdi.¹⁰⁴ Nitekim atalar kültürüne göre belirlenen kurallarla, insanların bağımsız ve özgür hareket etmesini engelliyordu. Bu kurallardan en ufak bir sapma ihanet ile sonuçlanabiliyordu.¹⁰⁵ Bu nedenle Japonların bu katı sistemi aşip Hıristiyanlığı benimsemesi zor görünüyordu.

SONUÇ

Japonya, kapılarını uluslararası ticarete açtığı 1859’dan itibaren Batılı ülkelerle yoğun etkileşim içinde girmiştir. Bu etkileşimle Batılı ülkeleri inceleme fırsatı bulmuş ve yapılan reformlarla Batılılaşma yolunda yerini almıştır. Batılı misyonerler Japonya’nın Batı’ya yönelimini memnuniyetle karşılamışlar ve bu çabasına Hıristiyanlığın eşlik etmesi gerektiğini raporlarında ve dergilerinde sıklıkla bahsetmişlerdir. Onların bu düşünceleri, İngiliz-Japon İttifakı (1902) ve Rus-Japon Savaşı (1904-1905) sürecinde Japonların milletçe Hıristiyanlığı benimseyeceğine dair bir beklentiye dönüşmüştür.

Batılı misyonerler İngiliz-Japon İttifakı (1902)’ni takdirle karşılamış ve desteklemişlerdir. Bu ittifakın, Batılı ülkelerin 40 yıllık ticari ve misyonerlik faaliyetinin sonucu ve Japonya’yı Batılı ülkelerin seviyesine ulaştığının bir göstergesi olarak düşünmüşlerdir. Bu nedenle Japonya, bu ittifaka uygun bir şekilde Hıristiyanlığın hakikatini anlayarak, milletin dini-ahlaki gelişiminde de ileri yol almalıydı. Rus-Japon Savaşı’nın başlamasının ardından Japonya’nın Hıristiyan bir ülke olma beklentisinin yoğunlaştığına işaret eden yazılar tespit edilmiştir. Bu savaşla Japonya Asya üzerindeki nüfuzunu arttıracaktı ve Doğu’yu Batı medeniyeti/Hıristiyanlık çizgisine getirecekti. Bu nedenle bütün bunların gerçekleşebilmesi için Japonya’nın Hıristiyan bir ülke olması beklenmiştir. Misyonerler açısından Doğu Asya yoğun bir nüfusa sahipti. Bu büyük kitlenin Hıristiyanlaştırılmasında Japonya önemli rol oynayabilirdi. Çünkü Japonya coğrafi olarak Doğu’ya açılan kapıydı. Doğulu ülke olmasına rağmen, Batı’ya yönünü dönmüştü. Dolayısıyla Doğu ve Batı arasındaki etkileşimi ve iletişim sağlayacak konumdaydı. Ayrıca Japon halkı Çinlilerden farklı bir şekilde her an ve her zor koşulda birlik halinde hareket ediyordu. Değişimleri hızlı ve birlik içinde gerçekleştiriyordu. Bu özelliklere sahip Japonya’nın kendi ülkesini ve Asya’yı Batı medeniyetine ve Hıristiyanlığa dönüştürmesi son derece mümkündü. Bu nedenle Japonya, Asya’da yükselen Batılı medeniyetinin temsilcisi konumunda görülmüştür. Misyonerlerin bu beklentilerine uygun bir şekilde Meiji Hükümeti’nin önde gelen liderleri, ülkede ve Asya’da Hıristiyanlığın yayılmasına yönelik hoşgörülü tavırlarını açıkça göstermiştir. Maejima Hisoka (1835-1919), Ōkuma Shigenobu (1838-1922), Inoue Kaoru (1836-1915) Hıristiyanlığa karşı hoşgörülerini belirtmiş ve ülkenin ihtiyacı olan ahlak eğitiminde onun

¹⁰³ J.G. Dunlop, *The Japan Evangelist*, Vol. XVI, No.12, (1909). s.466-473.

¹⁰⁴ J.G. Dunlop, *The Japan Evangelist*, Vol. XVI, No.12, (1909). s.466-473.

¹⁰⁵ J.G. Dunlop, *The Japan Evangelist*, Vol. XVI, No.12, (1909). s.466-473.

öneminden bahsetmiştir. Başbakan Katsura Tarō ise Japonya'daki inanç özgürlüğüne vurgu yapmış ve Hıristiyanlığa yönelik hoşgörüsünü bildirmiştir. Ayrıca ülkesinde Hıristiyanların bütün faaliyetlerine destek verildiğini ifade etmiştir. Bu süreçte Hıristiyan Japonlar ise Doğu ve Batı medeniyet arasında bir uyum gerçekleştirecek ülkenin Japonya olduğunu vurgulamışlardır. Onlara göre Uzak Doğu'da iki farklı medeniyet çarpışmaktaydı. Batı medeniyetinin Doğulu ülkelere yayılmasıyla ortaya çıkan kargaşa, savaş ve mücadeleler, bu iki medeniyetin birbiri ile çarpıştığını göstermektedir. Doğu ve Batı medeniyeti arasında bir uyumu gereklidir. Bu uyumu gerçekleştirmek ise Japonya'nın kutsal görevidir.

Savaşın Japonya'nın zaferiyle sonuçlanması, imparatora ve Meiji Hükümeti'ne güveni arttırmış ve ülkede milliyetçiliğin güçlenmesine neden olmuştu. Hıristiyan Japonların yayımladıkları dergilerde ise Hıristiyanlık, ülkedeki millî birliğe, çıkarlara ve değerlere katkısı bağlamında değerlendirilmiştir. Japonya'nın millî birliğini ve millî niteliklerini korumasına özellikle dikkat çekilmiştir. Japonlar her milletin kendine özgü bir tarihi ve özellikleri bulunduğunu ifade etmişlerdir. Eğer bunlar terkedilse, yabancıların düşüncelerinin peşine düşülür ve milletler özgünlüğünü yitirirlerdi. Böyle milletler bir medeniyete sahip olamazlardı ve millî birliğini ve devletini yitirirlerdi. Bunun için yabancı unsurların kendi millî değerler içerisinde özümsemesini vurgulamışlardır. Bu özümseme için Hıristiyanlığın millî birliğe, çıkarlara ve değerlere katkısı çerçevesinde benimsenmesi gerekiyordu. Ayrıca Japonya'nın emperyalistik çıkarları açısından Hıristiyanlığın önemine vurgu yapılmıştır. Japonya'nın Asya'da ilerleyişine destek verecek evrensel nitelikleri olan bir dine ihtiyacı vardı ve bu ihtiyacı Hıristiyanlık karşılayabilirdi.

Dergilerde Japon toplumunda Hıristiyanlığın nasıl bir şekle bürüneceğine dair yazılar mevcuttur. Bunlara göre Japonlar görgü kurallarına ve törenlere düşküdü. Çok kadim dönemden beri törenler sosyal hayatın merkezinde yer almıştı. İmparatorluk kurumundan toplumun en alt katmanına kadar bütün herkes belirli yaşam kurallarına bağlı hareket ederlerdi. Bu törenler öyle bir hal alırdı ki, tören bir araç olmaktan çıkarak bir amaç haline alırdı. Gelecekte Hıristiyanlık nasıl şekil alacağını buradan kestirilebilirdi. Japonlar, hakikat arayışlarından veya teolojik sorgulamalarından dolayı Hıristiyanlığı benimsemeyeceklerdi. Onlar Hıristiyanlığın pratik yararı ve törenlerle ilgili unsurlarını dikkate alacaklardı. Nitekim diğer yazılarda görüleceği üzere Hıristiyanlığın Japonların millî birliği, millî çıkarları ve değerleri çerçevesinde değer ve önem göreceği konusu belirtilmiştir.

Dergilerde Hıristiyanlığı kabul edeceğine dair bir beklenti gelişmişse de sahada çalışan misyoner tarafından Japonya'da Hıristiyanlığın kabulüne engel olan durumlara dikkat çekilmiştir. Japonların dini yaşama ve düşünceye veya dini herhangi bir şeye yönelik kayıtsızlığının Hıristiyanlığın önündeki büyük bir engel olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca Japonya'daki sosyal koşulların da Hıristiyanlığın yayılımı engellediği düşünülmüştür. Misyonerlere göre Japonya'da sosyal sistem öyle sıkı bir şekilde örülmüştü ki buradan içeri sızmak imkânsızdı. Toplumsal hareketin davranışların bu kadar sabitlendiği yerde Hıristiyanlığın yayılması zor görülmekteydi.

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” *Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)*

KAYNAKLAR

Arsiv Belgeleri (Dergiler)

- “Christianity and Patriotism” *The Japan Evangelist*, Vol. XV, No.2, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1906).
- “Christians in Japanese Politics” “The Japan Evangelist” Vol. XI, No.8, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1904).
- “Christians in the New House of Representatives” *The Japan Evangelist*, Vol. XV, No.6, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1908).
- “The Conversion of Japan to Christianity”, *The Japan Evangelist*, Vol. XIV, No.8, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1907).
- “Count Okuma on Mission Work in Korea”, *The Japan Evangelist*, Vol. XVII, No. 10, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1910) 392-393;
- J. H. DeForest, “Modern Civilization and Christianity” *The Japan Evangelist*, Vol. VII, No.6, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1899).
- “Development of Religion in Japan” *The Japan Evangelist*, Vol. XIV, No.8 (Yokohama: Seishi Bunsha, 1907).
- “Disenthralled Japan” *The Japan Evangelist*, Vol. VII, No.6 (Yokohama: Seishi Bunsha, 1899).
- “Japan Today and Tomorrow” *The Japan Evangelist*, Vol. XII, No.5 (Yokohama: Seishi Bunsha, 1905).
- “Japan Welcoming Christianity” *The Japan Evangelist*, Vol. XIII, No.8 (Yokohama: Seishi Bunsha, 1906).
- “Japan’s Future Influence in the Far East” *The Japan Evangelist*, Vol. XIII, No.7 (Yokohama: Seishi Bunsha, 1906).
- “Japan’s Religious Future” *The Japan Evangelist*, Vol. XII, No.11 (Yokohama: Seishi Bunsha, 1905).
- “Kokuminteki Risō” *Shinjin*, Nigatsu, 1902.
- “Kumiai Kyōkai no Dokuritsu” *Kirisutokyō Sekai*, 31.10.1907.
- “Nichibeı Dōmeı no Eikyō” *Kirisutokyō Sekai*, 28.02.1902.
- “Nihon Shingaku Shisō no Dokuritsu” *Kirisutokyō Sekai*, 26.07.1906.
- “Nihon to Kirisutokyō” *Kirisutokyō Sekai*, 16.03.1905.
- “Nihonteki Shingaku no Kensetsu” *Kirisutokyō Sekai*, 08.06.1905.
- “Sekaiteki Seishin no Kosui” *Shinjin*, Gogatsu, 1909
- “Shōrai Nihon no Shūkyō” *Kirisutokyō Sekai*, 16.05.1907.
- “Teikoku no Shimei” *Kirisutokyō Sekai*, 18.02.1904.
- “The Prime Minister and Religious Liberty” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.5, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1904).
- “The Prime Minister and Religious Liberty” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.6, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1904)
- “Tōyō ni Taisuru Nihon Kirisutokyōto no Sekinin” *Kirisutokyō Sekai*, 24.05.1906.
- Aizan Yamaji, “Kokutai to Kirisutokyō”, *Rikugō Zasshi*, Jyūgatsu, 1907.

- Christians in Japanese Politics” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.8, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1904).
- David S. Spencer “Why Evangelize Japan Now?” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.4, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1904).
- Ernest W. Clement, “The Anglo-Japanese Alliance” *The Japan Evangelist*, Vol. X, No.1, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1903)
- George Heber Jones, “*Similarity and contrast China, Japan, Korea*” *The Japan Evangelist*, Vol. XI, No.3, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1904).
- Haraguchi Takejirō, “Shisō-jyō no Shinundō to Nihon no Kokkashugi”, *Shinjin*, Kugatsu, 1909.
- J. H. DeForest, “Modern Civilization and Christianity” *The Japan Evangelist*, Vol. VII, No.6, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1899).
- J.G. Dunlop, “Hindrances which the Social Conditions in Japan Present to the Acceptance of the Gospel” *The Japan Evangelist*, Vol. XVI, No.12, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1909).
- J.H. De Forest, “War and Religion” *The Japan Evangelist*, Vol. XII, No.5, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1905).
- J.P. Moore, “The Work in Japan” *The Japan Evangelist*, Vol. II, No.4, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1895).
- Jinzō Naruse, “Wagakuni no Bunmei to Kirisutokyō” *Shinjin*, Jyūgatsu, 1909.
- K. Uckichi, “Kokuminsei no Hakki” *Kirisutokyō Sekai*, 02. 05. 1907.
- R. E. Mcalpine, “The Hindrances which Religious Thought in Japan Present to the Acceptance of the Gospel” *The Japan Evangelist*, Vol. XVI, No.11, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1909).
- Sakunoshin Motoda, “Future Prospect of Japanese Christianity” *The Japan Evangelist*, Vol. XVI, No.4, (Yokohama: Seishi Bunsha, Nisan 1909).
- Watanebe Tsunekichi, “Dokuritsu no Kansei ha Kyūmuchū no Kyūmu Nari” *Kirisutokyō Sekai*, 07.11.1907.
- William Elliott Griffis, “Will Japan Become a Christian Nation?” *The Japan Evangelist*, Vol. XIII, No.1, (Yokohama: Seishi Bunsha, 1906).

Diğer Arşiv Belgeleri

“An Interview with Count Katsura”, *Japan Weekly Mail*, May 28, (Yokohama: Kaikō Shiryōkan, 1904).

“Some Leading Christian Statesmen in Japan” *American Board Commissioners for Foreign Mission, Japan Mission Papers*, UNIT 3, Reel 326.

Annual Report of ABCFM, Japan Mission, 1871.

Annual Report of ABCFM, Japan Mission, 1872.

Annual Report of ABCFM, Japan Mission 1899.

Annual Report of ABCFM, Japan Mission, 1889.

Annual Report of ABCFM, Japan Mission, 1895.

D.C. Greene, “General Historic Review of Missionary Work in Japan Since

“Japonya Hristiyan Bir Ülke Olacak mı?” *Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)*

1883” Proceedings of the General Conference of Protestant Missionaries in Japan, held in Tokyo October 24-31 1900, (Tokyo: Methodist Publishing House, 1901).

Missionary Herald, Vol. 107, No.1 (ABCFM, 1911).

Missionary Herald, Vol. 96, No.6, (ABCFM, 1900).

Missionary Herald, Vol. 70, No. 4, (ABCFM, 1874).

Bilimsel Çalışmalar

- Cary 1909 Otis Cary, *A History of Christianity in Japan*, Protestant Missions, Fleming H. Revell Company, London and Edinburg,
- Cook 1886 Joseph Cook, *Orient*, Houghton Mifflin, Boston.
- Barlak 2020 Hasan Barlak, “Abdürreşid İbrahim’in Japonya’da Hristiyanlık Misyonerliği Karşısındaki Tutumu” Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 1, s.188-197.
- Deveci 2021 Hülya Deveci “1883 Osaka Protestan Misyonerleri Konferansı: Japonya’da Hristiyanlığın Yayılmasının Önündeki Engeller Konusu”, *Kare* (12), s.104-134
- Deveci 2022 Hülya Deveci, “Hristiyan Japonların Devlet Milliyetçiliği: Kirisutokyō Sekai, Rikugō Zasshi ve Shinjin Dergileri Örneğinde (1900-1912)” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Dündar 2020 A. Merthan Dündar (ed.), *Japonya Seyyahı Abdürreşid İbrahim’in İzinde*, Doğu Kütüphanesi.
- Dōshisha Daigaku Jinbunkagaku Kenkyushō, 1984
Rikugō Zasshi no Kenkyū, Kyōbunkan, Tokyo.
- Hamish Ion 1945 A. Hamish Ion “The Cross Under an Imperial Sun, Imperialism, Nationalism and Japanese Christianity, 1895-1945” *Handbook of Christianity in Japan* ed. Mark R. Mullins (Brill, 2003)
- Homes 2014 James Mitchell Homes “Vercek of Japan: Guido F. Verbeck as Pioneer Missionary, Oyatoi Gaikokujin and Foreign Hero”, Phd. Thesis, University of Pittsburg.
- June 1961 Mayo Marlene June, “The Iwakura Embassy and The Unequal Treaties, 1871-1873” Columbia University, PHD. Thesis,
- Monbushō 1931 (Ministry of Education), Kaneifutsudoku kyōiku chokugo shakusan 漢英仏独教育勅語訳纂 (Chinese, English, French, German, Imperial Rescript on Education Collected Translations), (Tokyo: The Herald Press 1931)
- Nakazono 2018 Nakazono Shigeo, *Kakure Kirishitan no Kigen-Shinkō to Shinsha no Jissō*, Gen Shobō.
- Ritter 1898 Ritter H., *A History of Protestant Missions in Japan*, Methodist Publishing House, Tokyo.
- Scheiner 1970 Irwin Scheiner, *Christian Converts and Social Protest in Meiji Japan*, University of California Press, Berkeley.

- Sekioka 2001 Sekioka Kazushige, “Ebina Danjyōto Nihonteki Kirisutokyō” *Kōbe Gaidai Dairongi* (52) 1-23.
- Sugawara 2018 Takeshi Sugawara, “Anglo-Japanese Alliance (1902-1903)” *The Encyclopedia of Diplomacy*, John Wiley & Sons, New York.
- Sumi 1970 Sumi Seiichi, “Uchimura Kanzō Fukei Jiken: Sono Shisōshiteki Kōsatsu” *Hōgaku Kenkyū: Hōritsu, Seiji, Shakai*, 43 (10), 291-315.
- Şahin 2003 Şayan Ulusan Şahin, “Bazı Arşiv Belgelerinde ve Ahenk Gazetesi’nde Çin-Japon Savaşı (1894-1895)” *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 79-91
- Şahin 2001 Şayan Ulusan Şahin, *Türk-Japon İlişkileri (1876-1908)*, T.C. Kültür Bakanlığı.
- Squires 2001 Graham Squires, “Yamaji Aizan’s Traces of the Development of Human Rights in Japanese History”, *Monumenta Nipponica*, 56, s.139-171.
- Tanaka 1999 Masato Tanaka, “Shinjin no Igi to Seikaku” *Shinjin, Shinjyokai no Kenkyū*, Dōshisha Daigaku Jinbunkagaku Kenkyushō, Jinbun Shoin, Kyoto.
- Takashi 2002 Gono Takashi, *Nihon Kirishitanshi no Kenkyū*, Yoshikawa Kobunkan.
- Yasuhiro 1996 Motoi Yasuhiro “Shoki Kirisutokyōkei Jaanarizumu ni Okeru Kōshitsu Hōdō” *Kindai Tennōsei no Keisei to Kirisutokyō*, ed. Tomisaka Kirisutokyō Senta, Shinkyō Shuppan, Tokyo.
- Yukichi 1875 Fukuzawa Yukichi, *Bunmeiron no Gairyaku*
<https://dl.ndl.go.jp/pid/993899/1/5> (Erişim tarihi: 18.07.2023)
<https://www.ndl.go.jp/portrait/e/datas/440/> (Erişim tarihi: 07.08.2023)
<https://www.ndl.go.jp/portrait/e/datas/52/> (Erişim tarihi: 07.08.2023)

可し。

此時にあたりて吾人は只冷眼現代を呪咀し、世間の滔々者流の如く自ら僞善を罵るの僞善なるヂイレンマニ陥りて甘んずべきか、更に此等靈界亡國の民の、自暴自棄なる墮落を看過すべきか、之れむしろ吾人の堪ふべからざる所。然らば即ち吾人は靈界の權威を求めざるべからず。道德的大天才の出現か眞摯熱烈なる團躰の典起か、而してかの大天才の出現を空しく望んで蹠跂目を消すは百年河清を俟つと一般、千年メサイアの出現を渴仰して漂泊せる猶太人の愚と其徑庭する所幾何ぞ。されば吾人の最も望みうべきは、眞摯熱烈なる眞の宗教的團躰起りて、靈界の權威となり、其指導者たらん事なり。吾人は曾て英國に腐敗選舉區のありたるをさけり、更に現代の腐敗せる教會を見て其土崩瓦解の一日も速かならん事を願ふされども破壊に次ぐものは建設也、破壊するものは、建設する義務あり。世の識者徒らに現代を罵るなかれ、吾人は靈界の權威欠乏せる時にあたりて、眞摯熱烈、俯仰大地に恥ぢざる靈界の公民を以つて、有力なる精神的團躰の建設あらん事を希望して止まざるものなりとす。

國體と基督教

山路愛山

予がこの題を特に撰むだ解は、頃日加藤弘之博士が「我國體と基督教」と云ふ書を著はされたに基いて居る。この本は博士が學士會院に出された論文で天下の人に批評を請ふと謂はれてある。予は先日此書を讀むたが、四號活字で僅かな頁を埋めてあつて定價は廿五錢としてあるを見た、併し若し五號活字を用ひて行數を詰めれば確かに五錢位で買れるものだと思つた、何にせよ本書は基督教が國體に害ありとの旨を記述したもので、その大要を擧ぐれば、先づ基督教は非科學的であり、神を信仰するは非科學的であるとする、此所までは予も加藤博士と同論者で、勿論科學では人の生死や、宗教や、國體などは證明せられないのだから、少しも異議を挿むべき點は無いのである、然るに加藤博士は一步を進めて、萬世一系の天皇を至尊とする人は決して基督を崇拜する必要は無いと謂はれて居る、茲に至つて予は博士に對して駁論の一矢を報ひざるを得ない、併し靜かに考へれば博士が此論をさるゝも決して無理は無いと思はるゝ節がある、一躰老人は

國體と基督教

(401)

思想上の新運動と 日本の國家主義

原口竹次郎

一 個人的道德に於ける利他心

新 人 第 拾 卷 第 九 號

一 倫理學者に言はせると、世の中には全くまじり氣のない利他的の行爲とか、全くまじり氣のない利己的行爲と云ふものはないと云ふ。何となればすべて倫理上の徳は利他的であると同時に利己的であるから。併し余はこゝに通俗の見によつて議論をたてる。俗見に依れば絶對的利他的の行爲はあると言はれる。例へば此處に一人が溺れて死なんとして居る命がけになつて救ふのは俗の見の所によれば、純粹に利他的の行爲である。而してこゝは平生我等が見聞する事實である。この他を先にし己れを後にすると云ふ徳は古へより聖人が鼓吹した所であつて、他愛的徳が道德上最高の徳であることは何人も許す處であらう。

二 之に就て考へねばならぬこと二つ。

(一) 他を先きにし、己れを後にせよと云ふ訓へは、他を先きにさへすれば己れはさうでも宜ろしいと云ふことを教へるのではない。自己のことは飽ちも大事にせねばならぬことが此訓への中に含まれて居ることは注意すべきことである。例へば他人を助ける場合に五十の力で助けるのと、百の力で助けるのとは道德的價値が違ふ。故に他人を助ける前に自分の

身のたしなみを善くすること甚だ肝要である。

或所に一人の乞食が、長い細引きに犬の子を繋いで、ムラリ、クラリと市中を歩いて居つた。調査がやつて來まして、一體貴公は自分の一人口でさへ持て餘して居るのに、犬の子まで養ふと云ふ理屈はないと云つて咎めたと云ふ話がある。

此理屈を押して考へて見ると、人を先きによせと云ふ愛他的の教訓は人を先きにさへすれば、己れはさうでも宜しいと云ふのではなくて、人を先きにせねばならぬと云ふ精神を有つと共に、我々は常に我々が完全にならんことを努めねばならぬことを意味して居る、實力の伴はない空想的の愛で實際何の役にも立たぬ。

其故に耶穌は *love thy neighbor as thyself* と云つて教へられた。 *as thyself* と云ふ言は特に注意すべきものである。これ今言つた徳の消極的方面である。

(二) 尙更に一步をすゝめて言ふならば、此利他的の教訓の内には、消極的分子(自分のことはさうでも宜しいと云ふとはいかないと云ふ)の外に、積極的分子をも含んで居ること明かである。即ち我々は出来る限り自分の力を養成せねばならぬ。利益を擴張せねばならぬ。何となれば自己の利益を擴張することは又同時に他人の利益をも増進することとなるから。即ちこゝでは利他的方面と利己的方面とが一致する。

こゝに一人溺死せんとして居るものがある。我々が之を見て居る。若し我々が平水泳の習得をして居つたならば、直ちに水へ飛込んで、救ふことも出来る。若し平常金鎖上の餘裕を養つて居たならば、百圓札のたばこを投げ出して、誰れかのために、かの溺れへき我々の同胞を助けて呉れるものはなにかと注文するこゝも出来る。娯樂家であつたならば、一場の演説を試みて

another organization worthy of co-operation and generous consideration. It is to help the families of soldiers. This society seeks to relieve those on the fighting line and at the front of as much anxiety as possible in regard to those who are dependent upon them. In this (Osaka) Prefecture the president is Mrs. Takasaki, the wife of Governor Takasaki. The President of the entire association is H. I. H. Hisako Iwakura. Another society of which H. I. H. Komatsu is the head for the empire, and Mrs. Governor Takasaki for the Osaka branch, is the Red Cross Nurse Association. This society holds itself ready to render various kinds of service in connection with the Japan Red Cross Society. They arrange bandages and other appliances for and forward them to Military Hospitals. They speed the outgoing Red Cross nurses and welcome those returning, and are ready to take a hand themselves at nursing as need may arise. These organizations are a great credit to the heart and the head of Japanese womanhood and are worthy of the fullest confidence and hearty co-operation of all.

(To be Continued)

The outbreak of the Russo-Japanese War has, of course, tremendously increased the literary output on related topics. For instance, the March numbers of prominent magazines in America contained the following articles: (*North American Review*), "Why Japan Resists Russia," by Hon. K. Takahira, Minister at Washington, and "England and the Russo-Japanese War;" (*World's Work*), "Korea, Japan and Russia," by Robert E. Speer; and (*Review of Reviews*), "Men who are Doing Things for Japan." Moreover, Mrs. Hugh Fraser's charming "Letters from Japan" was to be published in March by the Macmillan Co. in a new one-volume edition.

WHY EVANGELIZE JAPAN NOW?

BY REV. DAVID S. SPENCER.

The duty of the Christian Church to evangelize the pagan world is fully comprehended in the command of the Master to "Go." In this unsaved world Japan is included, and hence her redemption in due time might be regarded as sure. But emphasis is intentionally placed upon the "Now." The world knows that from 1883 to 1888 the work of the Christian missionary to that people was most inviting. A pro-foreign party was in power, the people hopeful, and it seemed as if the masses might soon be won to Christ. But the terrible failure with which the government met at the hands of foreign powers regarding the revision of the treaties resulted in lifting the conservative party into power in 1888, and opened a reaction which in its attitude toward things foreign was strongly opposed to the rapid advancement of Christian propagandism. The strength of this nationalistic spirit of the Japanese and its effects upon missionary work have often been overlooked by writers and speakers on this subject. But a successful war with China lifted Japan into prominence, and caused the leading nations to feel that the matter of the revision of those unjust treaties could not safely be longer delayed. England first, then other nations, hastened to approve revised treaties. From the Church's standpoint it burst from the missionary his traveling-passport fetters, and set him free to roam at will up and down the empire, preaching Jesus Christ and Him crucified. It changed the feeling of the government and people toward the foreigner and his creed. It stirred the native evangelist with a desire to see the people converted. It gave the patriot an additional reason to make his country worthy to march with the nations of the Occident. Then

“Japonya Hıristiyan Bir Ülke Olacak mı?” Rus-Japon Savaşı Sürecinin the japan evangelist, kirisutokyō sekai, shinjin, rikugō zasshi Dergilerine Yansıması (1902-1909)

SUMMARY

Christianity, which was banned in Japan for more than 250 years from 1639, re-entered the country in 1859 through Western missionaries. Missionaries, who were met with reactions and obstacles in the first years, expanded their activities in the country with the guarantee of freedom of belief in the Meiji Constitution in 1889. As a result of their activities, approximately 121,000 Japanese converted to Christianity in 1900. In addition, it is known that there are Christian Japanese in important positions of administration, such as in the national assembly, in the army, in the judiciary and in educational institutions, etc. and Westerners working as missionaries to advise Japanese leaders. The spread of Christian teachings and culture through missionaries in the country has an important place in the history of Westernization in the political, legal and social fields of Japan.

Missionaries appreciated Japan's rapid harmony with Western civilization which started with the Meiji Period, and discussed the possibility of the Japanese becoming a Christian nation. Especially during the Anglo-Japanese Alliance (1902) and the Russo-Japanese War (1904-1905), it was seen that the expectation that Japan would completely accept Christianity was formed in the journals published by Western missionaries. Because the alliance with a Christian country like England was an indication that Japan was accepted at an equal level with Western countries. For this reason, they thought that Japan should adopt Christianity by giving the right to the status given to it. After the war, there was an expectation that Asia would be Christianized by Japan. However, the increasing nationalism in the country with its victory over Russia had shaped the country's policies around national interests. Will Japan then become a Christian country? the question has been raised. In the magazines, the relationship between nationalism and Christianity during the Russo-Japanese War was evaluated, and the way and shape of Christianity in the country was discussed. In this article, Christian journals published by missionaries and Christian Japanese between 1902-1909 were examined comparatively and the main lines of views and discussions about Japan's orientation to Christianity were revealed. This journals are The Japan Evangelist, Kirisutokyō Sekai, Shinjin, Rikugō Zasshi.

Western missionaries welcomed the Anglo-Japanese Alliance (1902). They thought of this alliance as the result of 40 years of commercial and missionary activity of Western countries and as an indication that Japan had reached the level of Western countries. Therefore, by understanding the truth of Christianity in accordance with this alliance, Japan had to move forward in the religious-moral development of its nation. The Japanese in the country hoped that this alliance would prevent the Russian threat in Asia, establish peace-justice in the world and develop commercial activities. After the start of the Russo-Japanese War, articles indicating that Japan's expectation of becoming a Christian country intensified have been identified. With this war, Japan would increase its influence on Asia and bring the East to the line of Western civilization/Christianity. For this reason, Japan was expected to be a Christian country in order for all of these to happen. Consistent with these expectations of the missionaries, the leading leaders of the Meiji Government openly showed their tolerant attitude towards the spread of

Christianity in the country and in Asia. Maejima Hisoka (1835-1919), Ōkuma Shigenobu (1838-1922), Inoue Kaoru (1836-1915) expressed their tolerance towards Christianity and talked about its importance in the moral education needed by the country. Prime Minister Katsura Tarō emphasized the freedom of belief in Japan and declared her tolerance towards Christianity. He described this process of Japan as "Japan is on the verge of a new era in the history of Christianity".

The conclusion of the war with the victory of Japan increased confidence in the emperor and the Meiji Government and led to the strengthening of nationalism in the country. Missionaries, on the other hand, debated whether Japan would fully embrace Christianity in this process. In the magazines, the Japanese evaluated Christianity in the context of its contribution to the national unity, interests and values in the country. They paid particular attention to Japan's preservation of its national unity and national characteristics. They stated that every nation has its own unique history and characteristics. If these were abandoned, the ideas of foreigners would be pursued and nations would lose their originality. Such nations could not have a civilization and would lose their national unity and state. For this reason, the assimilation of foreign elements within their own national values (*dōka* 同化) was emphasized. For this assimilation, Christianity had to be adopted within the framework of its contribution to national unity, interests and values.

There are articles in magazines about what form Christianity will take in Japanese society. According to these, the Japanese were fond of etiquette and ceremonies. Since ancient times, ceremonies have been at the center of social life. Everyone, from the imperial institution to the lowest layer of society, acted according to certain rules of life. These ceremonies would become such that the ceremony ceased to be a means and became an end. How Christianity would take shape in the future could be predicted from here. The Japanese would not embrace Christianity because of their search for truth or their theological questioning. They would consider the practical utility and ceremonial elements of Christianity. As a matter of fact, as can be seen in other articles, it is stated that Christianity will be valued and important within the framework of Japanese national unity, national interests and values.

Although there was an expectation that people would accept Christianity in the magazines, the missionary working in the field pointed out the situations that prevented the acceptance of Christianity in Japan. It has been emphasized that the Japanese's indifference towards religious life and thought, or anything religious, is a major obstacle to Christianity. It was also thought that the social conditions in Japan prevented the spread of Christianity. According to the missionaries, the social system in Japan was so tightly knit that it was impossible to infiltrate. It was considered difficult for Christianity to spread in a place where social movement and behavior were so fixed.